

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Zinka Budič

Integracijska politika Nizozemske – primer Molučanov

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Zinka Budič

Mentor: izr. prof. dr. Miran Komac

Integracijska politika Nizozemske – primer Molučanov

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Lini.

Hvala mentorju izr. prof. dr. Miranu Komacu,
Geert Janu, staršem, Anini in Petri.

Integracijska politika Nizozemske – primer Molučanov

Po drugi svetovni vojni se je Nizozemska soočala z visoko stopnjo priseljevanja ljudi različnega porekla. Najprej so prišli imigranti iz njihovih nekdanjih kolonij – Molučani iz Nizozemske vzhodne Indije po osamosvojitvi Indonezije leta 1949, priseljenci iz Surinama, z Nizozemskih Antilov in Arube. Nato je zaradi gospodarske rasti v 60. letih na Nizozemsko prišlo večje število delovnih migrantov, veliko beguncev in prosilcev za azil pa se je tu stalno naselilo. Nizozemska do leta 1970 ni namenila dovolj pozornosti integracijski politiki, saj so predvidevali, da se bo večina migrantskih skupin sčasoma vrnila v države njihovega izvora. Problematičen je bil položaj približno 12.500 Molučanov, ki so leta 1951 prišli na Nizozemsko, saj so tako Molučani kot nizozemska vlada upali, da se bodo slednji vrnili v neodvisno Moluško republiko – *Republik Maluku Selatan*. Po prihodu so Molučani živeli skoncentrirani na določenem območju in izolirani od preostalega prebivalstva. Nizozemska vlada namerno ni podpirala njihove integracije in težnje po neodvisni republiki, kar je v 70-ih letih vodilo do hudih in nasilnih političnih spopadov.

Ključne besede: Nizozemska, integracija, integracijska politika, Molučani.

Integration policy of the Netherlands – the case of the Moluccans

After the Second World War, the Netherlands faced considerable levels of immigration of people from different origin. First immigrants came from its former colonies – Moluccans from the Dutch East Indies after independence of Indonesia in 1949, immigrants from Suriname, the Netherlands Antilles and Aruba. Secondly, following the economic growth in the 1960s, the Netherlands saw a large influx of labour migrants. Thirdly, many refugees and asylum seekers came and eventually settled permanently. The belief that most migrant groups would eventually return to their countries of origin was the reason the Netherlands lacked the integration policy in the 70s. The arrival of approximately 12,500 Moluccans who came to the Netherlands in 1951, hoping both the Dutch government and the Moluccans to return to an independent Moluccan republic, *Republik Maluku Selatan*, was problematic. After the arrival, the Moluccans were concentrated in certain areas and isolated from the Dutch population. The Dutch government intentionally declined their integration and did not support Moluccan aspiration for an independent republic, which led to severe and violent political conflicts in the 1970s.

Key words: the Netherlands, integration, integration policy, the Moluccans.

KAZALO

1	UVOD	8
2	METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	9
2.1	Opredelitev predmeta proučevanja	9
2.2	Hipoteze	9
2.3	Metodologija oz. metode preučevanja	9
3	POJMOVNO-TEORETIČNA IZHODIŠČA	10
3.1	Migracije	10
3.2	Diaspora	13
3.3	Integracija	14
3.4	Integracijska politika	17
3.4.1	Dimenzije integracije	17
3.4.2	Integracijski pristopi	19
3.4.3	Modeli integracije priseljencev	21
4	MIGRACIJE NA NIZOZEMSKO	23
5	INTEGRACIJSKA POLITIKA NIZOZEMSKE	25
5.1	Politike v sedemdesetih letih in prej (mit o vrnitvi)	27
5.2	Manjšinska politika v osemdesetih letih	27
5.3	Integracijska politika v devetdesetih letih	28
5.4	Integracijska politika »novega sloga«	30
6	MOLUČANI NA NIZOZEMSKEM	32
6.1	Moluki	32
6.2	Kratek zgodovinski pregled	33
6.3	Prihod na Nizozemsko in integracija	36
6.4	Prva faza bivanja	37
6.5	Integracija Molučanov v nizozemsko družbo	40
6.5.1	Vpliv politike na integracijo	41
6.5.2	Delovanje znotraj moluške skupnosti	43
6.5.3	Izobraževanje	44
6.5.4	Zaposlitev	45
6.5.5	Nastanitev	45
6.5.6	Organizacije	46
6.5.7	Družina in vzgoja	46

6.6	Etnična metamorfoza Molučanov	48
6.6.1	Religija	48
6.6.2	Izobraževanje	49
6.6.3	Militarizem	49
6.6.4	Kultura in <i>adat</i>	50
6.6.5	Nasprotniki lojalistov	50
6.6.6	Shizmogeneza: temno proti svetlemu	51
6.6.7	Iskanje nove identitete	51
6.7	Radikalizacija političnega gibanja	52
6.7.1	Integracijski ukrepi kot posledica terorističnih dejanj	55
6.7.2	Sojenje moluškim teroristom	55
6.8	Tretja generacija in RMS	56
6.8.1	Ideal RMS v 90-ih	56
6.8.2	Mnenja pripadnikov tretje generacije Molučanov glede RMS	57
7	ZAKLJUČEK IN VERIFIKACIJA HIPOTEZE	59
8	LITERATURA	61
	PRILOGE	66
	Priloga A: Zemljevid otočja Južnih Molukov (obarvani otoki)	66
	Priloga B: Število prebivalcev na Nizozemskem, delež postkolonialnih in nezahodnih skupin, 1960–2008.	67
	Priloga C: Moluška taborišča in stanovanjska naselja na Nizozemskem leta 1965.....	68

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BP	<i>Badan Persatuan</i> (moluška interesna skupina)
CAZ	<i>Commissariaat Ambonzenzorg</i> (Urad komisarja za pomoč Amboncem)
IWM	<i>Het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers</i> (Svetovalni odbor za blaginjo Molučanov)
IND	<i>Služba za priseljevanje in naturalizacijo</i>
KNIL	<i>Koninklijk Nederlands Indisch Leger</i> (Kraljeva nizozemska vzhodnoindijska vojska)
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i> (Organizacija Severnoatlantske pogodbe)
OZN	<i>Organizacija Združenih narodov</i>
PVV	<i>Partij voor de Vrijheid</i> (Stranka za svobodo)
RMS	<i>Republik Maluku Selatan</i> (Republika južnih Molukov)
WRR	<i>Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid</i> (Znanstveni svet za vladne politike)

1 UVOD

Na Nizozemskem je v zadnjem stoletju na področju migracij prišlo do velikih preobratov. Vse do druge svetovne vojne je bila Nizozemska zaznamovana pretežno kot emigrantska država. Po drugi svetovni vojni in padcu kolonializma pa je prišlo do preobrata. Leta 1950 je imela Nizozemska 10 milijonov prebivalcev, danes jih šteje skoraj 17 milijonov (CBS 2016).

V diplomskem delu sem se posvetila predvsem problematiki Molučanov, ki so leta 1951 prišli na Nizozemsko. Na pot se je odpravilo približno 12.500 moluških vojakov z družinami, ki so bili desetletja osredotočeni na svojo vrnitev domov in ustanovitev neodvisne moluške republike, v 70-ih letih soočeni z brezposelnostjo, slabimi bivalnimi pogoji in občutkom prevare s strani Nizozemske države. Postalo je jasno, da Nizozemska ni nikoli podpirala Molučanov glede ustanovitve neodvisne moluške republike, kar je posledično vodilo v nasilne politične konfrontacije.

Čeprav je moluška diaspora na Nizozemskem edinstven primer v nizozemski zgodovini, so šele po otvoritvi moluškega muzeja¹ leta 1991, raziskavam zgodovine Molučanov namenili več pozornosti. V diplomskem delu sem bila omejena na literaturo v angleškem jeziku in predvsem na obdobje do leta 1990 in sicer zaradi pomankanja literature, ki bi obravnavala aktualno dogajanje.

Uvodno poglavje bo namenjeno predstavitvi, opredelitvi namena dela. Drugo poglavje bo namenjeno opisu metodološko-hipotetičnega okvirja, ki bo vključeval opredelitev zastavljenega problema in ciljev, opredelitev hipoteze, raziskovalnih vprašanj in uporabljeno metodologijo. Tretje poglavje bo predvsem teoretično – opredelitev teoretičnih izhodišč in ključnih pojmov. Osrednji del naloge bo razdeljen na več smiselnih delov in bo namenjen predstavitvi integracijske politike Nizozemske in migracijskih tokov na Nizozemsko, ter bo zajemal predstavitev in analizo problematike integracije Molučanov na Nizozemskem. V

¹ Novembra 1991 je bila otvoritev zgodovinskega muzeja Molučanov, ki je bil za Molučane zelo pomemben. To je bil kraj, kjer so se spominjali preteklosti hkrati pa so lahko predstavili aktualne kulturne aktivnosti (Voort 2014, 81–93). Že od samega začetka muzej s finančnega vidika ni imel veliko možnosti za dolgotrajni obstoj, tako da so ga 01.10.2012 zaprli (Wikipedia 2016a).

sklepnem delu bom predstavila ugotovitve pridobljene tekom preučevanja izbrane problematike.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Opredelitev predmeta proučevanja

Glavni cilj diplomske naloge je predstaviti glavne poteze in problematiko Molučanov na Nizozemskem. V diplomskem delu želim prikazati dejansko sliko Molučanov na Nizozemskem, opisati njihove težave in ugotoviti, kako poteka njihovo vključevanje v novo družbeno okolje. Raziskovala bom procese vključevanja Molučanov v nizozemsko družbo ter poskušala ugotoviti, s kakšnimi težavami se srečujejo pri vključevanju v novo družbeno okolje. Predstavila bom ovire, na katere naletijo pripadniki moluške skupnosti na poti doseganja družbenega, »polnega« državljanstva (*Social citizenship*).

2.2 Hipoteze

Na podlagi prebrane literature sklepam, da je bila integracijska politika Nizozemske v primeru Molučanov neučinkovita.

V diplomski nalogi bom skušala odgovoriti na vprašanja, ki se glasijo:

ali neuspešna integracijska politika vpliva na (re)vitalizacijo ideje o ustanovitvi Republike južnih Molukov (*Republik Maluku Selatan*), kot je bilo načrtovano leta 1950 v mestu Ambon na Moluških otokih. Kako se je ta politični cilj razvijal v molučanski diaspori na Nizozemskem in, kar je še pomembneje, ali ga tretja generacija Molučanov, ki je odraščala ob koncu 80. in v 90. letih, še vedno podpira? Ali ta generacija Moluške otoke še vedno smatra kot domovino?

2.3 Metodologija oz. metode preučevanja

V diplomski nalogi se bom posluževala predvsem analize sekundarnih virov in tako poskušala predstaviti problematiko Molučanov na Nizozemskem. Za opredelitev temeljnih pojmov sem uporabila deskriptivno metodo. V osrednjem delu diplomske naloge, kjer sem predstavila integracijsko politiko Nizozemske in problematiko Molučanov na Nizozemskem, sem

uporabila zgodovinsko in kronološko metodo. Temelj zgodovinsko primerjalne analize bo opisna metoda, ki bo predstavila za sklepe potrebne ugotovitve in gradivo.

3 POJMOVNO-TEORETIČNA IZHODIŠČA

V pričujočem poglavju bom opredelila pojme, ki jih bom v okviru diplomskega dela pogosteje uporabljala in za katere menim, da so ključnega pomena za razumevanje obravnavane problematike.

3.1 Migracije

Pomembna vprašanja, ki se nam zastavljajo so: Zakaj se ljudje selijo? Kdo se seli? Kaj ali kdo določa smer selitve? Kdo se vrne in zakaj?

Skozi zgodovino so se ljudje selili zaradi različnih vzrokov: zaradi verskega ali rasnega preganjanja, pomanjkanja politične svobode, ekonomskega pomanjkanja.

Migracije so globalni fenomen. Število mednarodnih migrantov po svetu strmo narašča zadnjih petnajst let. Organizacija Združenih narodov² (OZN) ocenjuje, da je danes okoli 244 milijonov oseb mednarodnih migrantov (UN 2016b).

Pojem migracije je latinskega izvora (*migratio*) in pomeni selitev, preseljevanje (Verbinc 1991, 452).

Ljudje se selijo že od nekdaj, danes pa imajo migracije vse večji pomen v družbi in politiki, na ravni posameznih držav in na nadnacionalni ravni. Pri migracijah gre za avtonomne procese, ki so tudi vodeni in usmerjeni ter odvisni od ekonomskih in političnih odločitev in ukrepov posameznih držav in mednarodne skupnosti (Jazbec 2012, 64–65).

² namen ohranitev mednarodnega miru in varnosti. Listina je začela veljati 24. oktobra 1945, ko je večina držav podpisnic predložila listine o njeni ratifikaciji, vendar pa ideje, kako doseči mednarodno varnost kot cilj, segajo daleč v zgodovino mednarodnih odnosov. Stalni mednarodni okvir, v katerem se zagotavlja mednarodna varnost, je bil namreč ustvarjen z oblikovanjem koncerta evropskih sil v 19. stoletju in potem z Društvom narodov leta 1919 (MZZ 2016a in UN 2016a).

Organizacija za migracije³ (IOM 2003, 8) je podala sledečo definicijo pojma migracije: »Migracija je gibanje osebe ali skupine oseb od ene geografske enote do druge preko administrativne politične meje z željo stalne ali začasne naselitve v kraju, ki je različen od izvirnega kraja«.

»Migracije (selitve) so fizično gibanje posameznikov ali skupin prebivalstva v geografskem prostoru, ki zajemajo prestop neke administrativne meje ali relativno trajno spremembo kraja bivanja« (Medved 1998, 11).

Jazbec (2012, 65) v svoji doktorski disertaciji navaja: »Migracija je za mnoge ljudi eksistenčna nujnost ali pa način ustvarjanja možnosti za osebni razvoj in boljše življenje, strategija preživetja«.

»Od tako motiviranih migracij lahko spet ločimo religiozno-nazorsko, politično, etnonacionalistično ali rasistično določen izgon ali beg. Sem sodijo tudi izgoni in prisilne selitve 20. stoletja, pri čemer so bili premiki ljudi čez meje pogosto posledica premikanja meja čez ljudi« (Bade v Jazbec 2012, 65).

Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj – OECD (OECD v Verlič Christensen 2002, 18) navaja, da so: »migracije dogodki, selitve med različnimi vrstami okolja (mesta, podeželje) ali med nacionalnimi enotami. Migrant je človek, ki živi v državi ali okolju, v katerem ni rojen«.

Milan Mesić (2002, 243–244) v svojem delu Mednarodne migracije predstavi različne definicije migracij različnih avtorjev in poudari, da jih vsaka disciplina poskuša opredeliti glede na svoj interes in perspektivo.

Splošne definicije migracij zajemajo geografsko pojmovanje, za katerega je pomembno gibanje ljudi v fizičnem prostoru, na določeni razdalji, s ciljem relativne trajnosti novega prebivališča (Mesić 2002, 246).

³ International Organization for Migration (v nadaljevanju IOM) oz. Mednarodna organizacija za migracije, ustanovljena leta 1951 in je vodilna mednarodna medvladna organizacija, ki se ukvarja z migracijami (MZZ 2016b).

Razlikujemo med migracijami znotraj državnih meja, ki jim pravimo notranje migracije in migracijami med državami, ki jih imenujemo mednarodne migracije. Pod pojmom notranje migracije razumemo selitve kot so občinske, medobčinske, regionalne. Pri mednarodnih migracijah gre za prestop ene ali več državnih meja.

Migracije združujejo pojem emigracij in pojem imigracij. Emigracije predstavljajo gibanje ljudi iz njihove izvirne (emigrantske) družbe, odhajanje, izseljevanje, beg v tujino – v imigrantsko družbo. Imigracije pa pomenijo trajni prihod, priselitev, vselitev v imigrantsko družbo (Klinar 1976, 16–17).

Po Klinarju (1976) razdelimo mednarodne migracije na moderne (začetek s kapitalistično družbo), sodobne, ekonomske, politične, trajne in občasne migracije, organizirane in neorganizirane migracije, prostovoljne in prisilne migracije, konservativne in inovacijske migracije ter beg možganov.

Mesić (2002, 17–121) razdeli migracije na več obdobj in sicer na:

- Predzgodovinske migracije: gre za obdobje, vezano na nastanek in razvoj človeške vrste, ki traja vse do začetka migracij, za katere obstajajo zgodovinski zapisi. V tem času so se ljudje selili zaradi iskanja hrane in boljših podnebnih razmer.
- Predmoderne migracije: opredeljujejo migracije v času od začetka pisane zgodovine in vse do 15. stoletja oziroma do nastanka modernih zahodnih držav. Ljudje so se selili predvsem zaradi vojn, zato so bile migracije v tem času večinoma prisilne.
- Moderne mednarodne migracije: to obdobje zaznamuje nastanek modernih zahodnih držav in industrializacija. Prav industrializacija in kolonizacija sta glavna dejavnika modernih migracij, ki sta v veliki meri načrtala poti in sodobne povojne migracije. Prav tako pa je migracija imela pomembno vlogo v kolonialnih gospodarstvih in procesih industrializacije. Napredek v razvoju transporta od druge polovice 19. stoletja je povzročil naglo rast prekomorskih migracij, vendar pa je večina evropskih migrantov v tem času še vedno potovala po kopnem in na manjše razdalje.
- Sodobne mednarodne migracije: obdobje je razdeljeno na čas do leta 1973/74 (prva naftna kriza in uvajanje strogih omejitev za delovne migracije v vseh evropskih državah in Avstraliji) in na obdobje po tem. Za to obdobje so značilne: migracije delovne sile iz evropskih periferij v Zahodno Evropo, migracije bivših evropskih kolonialistov in kolonialnih delavcev v kolonialne metropole, migracije v Severno

Ameriko in Avstralijo, povratne migracije bivših kolonialistov po razglasitvi neodvisnosti kolonij in migracije visokokvalificiranih oseb v bolj razvite države.

V zahodnoevropskih državah je ključni kriterij za razlikovanje med domačini in imigranti državljanstvo ali nacionalnost (Mesić 2002, 78).

Izhajajoč iz omejitev, s katerimi so se srečevali migranti, lahko moderne mednarodne migracije v zadnjih dveh stoletjih razdelimo na štiri obdobja (Rystad v Mesić 2002, 40):

1. *Obdobje odprtih vrat: svobodna imigracija in ekstenzivna emigracija (1860–1914)*
2. *Obdobje zaprtih vrat: omejitev imigracije in kontrola tujcev; začasni sistem, ki je zaradi brezposelnosti in rasizma, spremenjen v trajnega (1914–1945)*
3. *Obdobje odprtih vrat: relativno svobodna imigracija in direktno zaposlovanje tuje delovne sile (1945–1974)*
4. *Obdobje zaprtih vrat: striktna imigracijska kontrola; dovoljeno je samo združevanje družin in sprejem političnih beguncev (1974–1980).*

Obdobje od 80-ih let, ki ga zaznamuje porast beguncev iz tretjega sveta, se lahko smatra kot peta faza.

V svojem delu Jazbec (2012, 77) opisuje:

Migracije se danes proučujejo tudi v kontekstu delovanja sodobnega kapitalizma, trga dela, izključevanja oziroma izkoriščanja in marginaliziranja delavcev migrantov, pa tudi prosilcev za mednarodno zaščito oziroma beguncev. Migracije so v jedru prizadevanj za pravice etničnih manjšin in skupnosti. Države dovoljujejo določen del migracij, vendar potem premalo naredijo za socialno in politično vključevanje oz. integracijo migrantov. Če posamezna država deluje le v interesu kapitala in brez občutka za socialni položaj oz. temeljne pravice migrantov jih dodatno potiska v marginalo in revščino. Migranti so prepuščeni sami sebi ter tudi kriminalnim mrežam.

3.2 Diaspora

Diaspora je skupnost posameznikov, ki je razpršena in brez teritorialne ustaljenosti, pa vendar identiteto ohranja tudi z zemeljsko obeležbo. To je posebej značilno za Žide in njihovo »obljubljeno deželo« – Palestino (Južnič 1993, 149).

Joell Demmers predlaga, da diasporo definiramo kot »skupnost posameznikov, ki se identificirajo in ki jih drugi identificirajo kot člane zamišljene skupnosti, ki se je razkropila (prisilno ali prostovoljno) iz prvotne domovine na dve ali več držav gostiteljic, kjer vzdržuje ali obnavlja svojo domovino« (Demmers 2007, 9).

Pri definiranju diaspore moramo upoštevati značilnosti, med katerimi je najpomembnejša transpolitična povezanost z domovino. Van Amersfoort v svoji definiciji diaspore opredeli kot »naseljene skupnosti prebivalstva, ki se smatrajo, da so tujega porekla in katerih skupni in najpomembnejši cilj je uresničitev političnega ideala v deželi, ki jo smatrajo za svojo domovino« (Amersfoort 2004, 152).

Diasporo vzdržujejo pripovedi o nasilju in travmi. Obstoj diaspore je neločljivo povezan z zgodbami o vojni in nasilju v domovini. Ironično torej vojna in nesreča v domovini upravičita življenje v diaspori (Demmers 2007, 10).

Pomembno je razumeti, s katerimi dejanji diaspore običajno podpirajo svojo »domovino«: diaspore se prvenstveno ukvarjajo s političnim lobiranjem in nabiranjem denarja, pogosto pa tudi finančno podpirajo družbe v konfliktu. Nadalje se ukvarjajo z aktivnostmi, s katerimi ozaveščajo javnost o konfliktu v domovini, pomembno vlogo imajo pri obsojanju konflikta, razen tega pa tudi pripravljajo družabne dogodke, kjer praznujejo državne praznike ter cerkvene in druge obrede (Demmers 2007, 10–11).

3.3 Integracija

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2000, 305) pod pojmom integracija najdemo naslednjo definicijo: »**integracija** -e ž (á) povezovanje posameznih enot, delov v večjo celoto, združevanje ...«.

Integracija je kompleksen proces, za katerega obstaja veliko definicij, zato bom v nadaljevanju predstavila samo najrelevantnejše z vidika te diplomske naloge.

Mednarodna organizacija za migracije opredeljuje integracijo kot: »dvosmeren proces prilagajanja – s strani migrantov ter s strani družbe sprejemnice na številnih ravneh: na ekonomski, socialni, kulturni, verski in politični« (IOM 2004, 4).

Integracijo danes razumemo kot celostno vključevanje imigrantov v imigrantsko skupnost, dosežemo pa jo z zagotavljanjem enakopravnosti vseh prebivalcev neke

države in z izenačevanjem imigrantov in domačega prebivalstva glede pravic in dolžnosti na vseh področjih družbenega življenja. Sestavni del današnjega pojmovanja integracije še vedno ostaja tudi vrednotni kontekst, torej razumevanje integracije, ki posamezniku omogoči, da postane enakopravni član neke družbe, hkrati pa ostane nekaj posebnega (Kejžar 2004, 18).

Felicita Medved (1998, 54) pojem integracije definira kot:

Pojem integracije vsebuje zelo različne pomene. Pogosto se uporablja v smislu želja po enakopravnosti na področju socialnih, ekonomskih in civilnih pravic. V tem pomenu se pogosto govori o »strukturni integraciji«. Zato se vse od konca osemdesetih let v nekaterih državah zahodne Evrope politika do priseljencev, ki smo jo tu imenovali priseljska (imigrantska) politika, imenuje integracijska, saj se večinoma nanaša na integracijska vprašanja.

Seveda to ni edini pomen, za katerega se uporablja izraz integracija. Podobno kot večkulturnost je tudi integracija izraz, ki ga je možno napolniti z vrsto različnih, pogosto nasprotujočih si pomenov. Integracija se tako včasih nanaša na opis situacije priseljencev na trgu dela, na možnost ohranjanja in razvoja lastne kulture, na opis etničnih odnosov v družbi in še na marsikaj, kot na primer na integracijo prostora, tako geografskega kot družbenega. V tem smislu je bil izraz uporabljen tudi v poglavju o evropski integraciji. Za nekatere je integracija skorajda sinonim za asimilacijo in ne kot spet za nekatere druge izraz za njeno nasprotje. Vendar se glede na že prej omenjene probleme, s katerimi se srečujejo družbe priseljevanja, in ukrepe, ki se ali naj bi se sprejeli za izboljšanje razmer priseljencev, pogosto govori o nujnosti izboljšanja integracije priseljencev v večinsko družbo države priselitve.

»Dinamika prilagajanja posameznih priseljencev ali njihovih družin poteka različno v obdobjih, zaznamovanih z naravnostjo vladnih politik in reguliranjem priseljevanja v novih državah. Oblike integracije so torej različne v teh značilnih fazah in potekajo kot dialog med dominantno in priseljsko skupino« (Verlič Christensen 2002, 78).

Bešter (2007, 108–109) navaja tri različne med seboj povezane pomene pojma integracija:

1. *Z integracijo opisujemo proces vključevanja in sprejemanja priseljencev v novo družbeno okolje ter prilagajanje obstoječih družbenih struktur novim situacijam, ki so posledica imigracije. Integracija je večsmeren proces, ki zahteva medsebojno*

prilagajanje priseljencev in sprejemne družbe. Priseljenci v tem procesu sprejemajo nekatere norme in pravila, ki veljajo v novi družbi, večinska družba pa mora odpreti svoje institucije, jih prilagoditi novi situaciji in zagotoviti priseljencem enake možnosti za sodelovanje v njih, kot jih imajo preostali prebivalci. Proces integracije naj bi privedel do tega, da bi družbeni sistem (tudi) po vključitvi novih posameznikov ali skupin deloval kot povezan in notranje koheziven sistem, ki pa je v kulturnem pogledu heterogen in v katerem imajo posamezniki in skupine enake možnosti ne glede na svojo etnično ali kulturno pripadnost.

2. *Z integracijo opisujemo tudi lastnost oziroma značilnost družbenega sistema (Entzinger in Biezeveld v Bešter 2007, 108). O integraciji kot o lastnosti (ali stanju) družbe govorimo takrat, kadar njeni sestavni deli, vključno z novimi populacijami priseljencev, delujejo med seboj povezano, kohezivno, soodvisno, komplementarno, solidarno. Bolj ko je družba integrirana, bolj oziroma tesneje so njeni sestavni deli (skupine ali posamezniki) povezani med seboj (Entzinger in Biezeveld v Bešter 2007, 108–109). Za integrirano družbo je značilna družbena kohezija, ki jo Svet Evrope opredeljuje kot sposobnost družbe, da zagotavlja blaginjo vsem svojim članom, da minimizira neenakosti in se izogiba polarizaciji. Kohezivna družba je družba svobodnih posameznikov, ki se medsebojno podpirajo in zasledujejo omenjene skupne cilje z uporabo demokratičnih sredstev (Revised Strategy for Social Cohesion v Bešter 2007, 109). Pomembna značilnost integrirane družbe, ki jo sestavljajo kulturno raznolike skupine, je tudi sprejemanje različnosti – v smislu upoštevanja, priznavanja, enakega obravnavanja, strpnosti (tolerance) in pozitivnega odnosa do različnih etničnih, verskih in kulturnih identitet. Nasprotje in ovire integraciji so pojavi diskriminacije, socialne izključenosti, marginalizacije, segregacije ipd.*
3. *Z integracijo opisujemo tudi »kakovost in način povezanosti novih populacij z obstoječim sistemom družbenoekonomskih, pravnih in kulturnih odnosov« (EFFNATIS v Bešter 2007, 109). Ta povezanost naj bi temeljila na aktivni in enakopravni udeležbi (participaciji) novih populacij v javni sferi družbenega sistema, pri čemer je vsakomur zagotovljena možnost izražanja in ohranjanja njegove lastne kulture. O integraciji običajno govorimo takrat, ko priseljenci (ali kategorije priseljencev) dosegajo primerljive položaje v družbi kot »avtohtono« prebivalstvo z enakimi značilnostmi, kot so izobrazba, poklicne kvalifikacije,*

starost, spol (Doomernik v Bešter 2007, 109). Pri tem je treba upoštevati, da vsako odstopanje še ne pomeni neuspešne integracije. Pomembno je, da razlike niso posledica strukturnih ovir ali diskriminacije posameznikov oziroma posameznih skupin.

3.4 Integracijska politika

Integracijske politike posameznih držav so se razvijale dokaj različno, zadevale različna življenjska področja in različne kategorije priseljencev.

Roter (2005, 200–201) govori o dveh ključnih elementih pri opredeljevanju integracijske strategije in določevanju elementov integracijske politike:

- 1. Čeprav je večina imigrantskih skupnosti/manjšin v evropskih državah (tudi v Sloveniji) nastala zaradi ekonomsko pogojenih migracij, integracije nikakor ni mogoče razumeti le v ekonomskem smislu. Uspešna integracijska politika se tako ne nanaša le na urejevanje družbenoekonomskega položaja oseb, ampak tudi na zagotavljanje določenih pravic na drugih področjih, še zlasti na kulturnem (tj. v njihovem kulturnem življenju) in političnem področju.*
- 2. Za uspešno integracijsko politiko je potrebno soglasje novih manjšinskih skupnosti in tudi večinskega prebivalstva. Zmotno je torej prepričanje o integraciji kot enostranskem procesu, ki se nanaša le na pripadnike, ki etnično ne pripadajo dominantnemu narodu v državi, v kateri živijo in katere državljani so. Pri tem pa je treba takoj dodati, da je ključno razlikovanje med novimi manjšinskimi skupnostmi in večinskim prebivalstvom njihov nedominantni oziroma dominantni položaj v družbi/državi.*

»Namen integracijske politike je odstranjevanje kulturnih, jezikovnih, legalnih ovir, ter migrantom omogočiti življenje podobno življenju državljanov« (Jelenko v Barle 2002, 11–12).

3.4.1 Dimenzije integracije

Bešter (2007, 109–114) opredeli osem dimenzij integracije:

- Pravna integracija – temeljna dimenzija integracije za enake možnosti, ki predstavlja izenačevanje pravnega statusa priseljencev s statusom državljanov (polna pravna integracija je običajno pridobitev državljanstva priseljenca).

- Poselitvena in bivanjska integracija – priseljenci se lahko naselijo kjerkoli v državi pod enakimi pogoji kot državljani. Imajo enake oziroma primerljive bivanjske pogoje kot državljani s primerljivim ekonomskim položajem in imajo možnost selitve (nadpovprečna naselitev prebivalcev določene etnične pripadnosti na enakem območju večkrat kaže na neuspešno integracijo).
- Socialnoekonomska integracija – pokriva področje priseljencev na trgu dela in v sistemu državne blaginje (primerljive etnične skupine prebivalstva imajo, ne glede na etnično, versko ali kulturno pripadnost, enake možnosti in dosegajo primerljive rezultate glede zaposlitve, dohodkov, socialnoekonomskega statusa, koriščenja socialnih storitev in drugih socialnoekonomskih kazalcev).
- Integracija na področju izobraževanja – pomeni, da imajo priseljenci in njihovi potomci enakopraven dostop do izobraževalnih institucij, enako uspešno zaključujejo posamezne stopnje šolanja, imajo enake možnosti za izobraževanje in dosegajo primerljivo izobrazbeno strukturo z večinskim prebivalstvom. Integracija na področju izobraževanja je predvsem pomembna za drugo generacijo.
- Kulturna integracija – pokriva zelo heterogeno področje – od jezika, vere, vrednot do popularne kulture in vsakodnevnih življenjskih praks. Integracija pomeni spoznavanje drugih kultur in priznavanje kulturnih vzorcev drugih etničnih skupin, ter spremembe norm in vedenjskih vzorcev. Kulturna integracija je dvosmeren proces, pri katerem spremembe običajno zadevajo pretežno imigrante in njihove potomce, hkrati pa tudi večinsko družbo. Cilj kulturne integracije ni asimilacija, ki bi od posameznikov (imigrantov) zahtevala prilagoditev oziroma prevzem večinske kulture ter odpoved njihovi lastni kulturi, pač pa je cilj kulturni pluralizem.
- Politična integracija – priseljenci so vključeni v procese političnega odločanja v državi, kjer aktivno sodelujejo in imajo vpliv na odločitve. Zelo pomembna za politično integracijo je volilna pravica – za volitve na državni ravni običajno to pravico dobijo priseljenci šele z državljanstvom.
- Družbena integracija – se nanaša na prostovoljne neformalne socialne stike posameznika s svojo okolico kot so druženje z vrstniki v šoli, druženje v službi in prostem času, sklepanje prijateljstev in intimnih zvez, članstvo v društvih.
- Identifikacijska integracija – priseljenci razvijajo občutek pripadnosti družbi (državi), v katero se preselijo in se nanaša na posameznikove subjektivne občutke pripadnosti določeni (etnični, nacionalni ali drugi) skupnosti.

3.4.2 Integracijski pristopi

Mednarodna organizacija za migracije (IOM 2004, 5) poda štiri osnovne pristope, ki jih uporabljajo gostujoče države pri delu z migranti:

- *Asimilacija temelji na ideji, da bodo migranti sčasoma postali enakopravni državljani in podobni ljudem, ki živijo v državi gostiteljici, z istimi državljskimi vrednotami. Največkrat gre za enostranski proces prilagajanja in prevzemanja vrednot, ko se migranti priučijo jezika, norm in vedenja družbe sprejemnice brez recipročnega procesa slednje.*
- *Integracija predstavlja dvosmeren proces obojestranske prilagoditve med migranti in družbo sprejemnico, v kateri ti dve skupini ne le da sprejemata skupno kulturo, temveč k njej tudi obe prispevata. Ko se ljudje različnih kultur učijo kulture drug od drugega, vsak posameznik ali kulturna skupina ohrani smisel za kulturno dediščino in raznolikost.*
- *Multikulturnost priznava, da so migranti, ki se naselijo v gostujočih skupnostih zaradi jezika, kulture in socialnega vedenja drugačni od večinske populacije, vendar zaradi tega narodna identiteta gostujoče družbe ni ogrožena. Čeprav njihova identiteta izvira iz različnih kulturnih tradicij, predstavlja ideal strpnosti od drugih načinov življenja. Multikulturnost se razlikuje od integracije in asimilacije v tem, da so migrantom zagotovljene enake pravice in možnosti, ne da bi od njih zahtevali, da se odpovejo svojim kulturnim povezavam.*
- *V modelu segregacije se od migrantov ne pričakuje, da se vključijo v kulturo gostujoče družbe. Ta pristop je največkrat uporabljen pri začasnih migrantih. Začasna narava sistema priseljevanja vodi do zagotavljanja omejenih socialnih pravic za migrante in jih celo izključuje od nekaterih vidikov dnevnega družbenega življenja v skupnostih sprejemnic.*

V nadaljevanju bom izpostavila ključna področja integracijske politike, ki lahko pripomorejo k izboljšanju integracije priseljencev. Ta področja so med seboj povezana in soodvisna. Glavna področja integracijske politike so (Bešter 2006, 86–111):

- *Začetna pomoč novim imigrantom: vključuje posebne uvodne integracijske programe in tečaje, ki pomagajo priseljencem pridobiti znanja in sposobnosti za polno sodelovanje v novi družbi (jezikovni tečaji, tečaji spoznavanja ustave, temeljnih norm itd.).*

- Ekonomsko področje: predstavlja osnovo za dostojanstveno življenje. Država naj bi v okviru posebnih politik sprejela ukrepe za vzpodbujanje zaposljivosti brezposelnih priseljencev, priznavanje diplom, ki so jih pridobili v drugih državah; spodbuja samozaposlovanje in podjetništvo itd.
- Področje zdravstva in socialnega varstva: integracijska politika je usmerjena k zagotavljanju enakopravnega položaja priseljencev pri dostopu zdravstvenih in socialnih storitev. Država bi morala sprejeti ukrepe za zagotavljanje ustreznih prevajalskih servisov v socialno-zdravstvenih ustanovah, izobraževanje osebja za posebne potrebe posameznih imigrantskih skupin, priznavanje kvalifikacij imigrantskemu (medicinskemu) osebju, dostop imigrantov do enako kvalitetnih zdravstvenih in socialnih storitev, kot so jih deležni domačini, itd. Država naj bi spodbujala informiranje osebja v zdravstvenih in socialnih službah in tudi samih priseljencev o pravicah, ki jih imajo le-ti glede na njihov status – informiranje priseljencev naj bi potekalo v njim razumljivih jezikih itd.
- Stanovanjsko področje: integracijska politika naj bi bila usmerjena k preprečevanju diskriminacije na etnični osnovi pri dostopu do stanovanj, zagotavljala naj bi neposredno pomoč priseljencem pri iskanju primerne stanovanja in spodbujala razvoj revnejših okolij, kjer pogosto prihaja do naselitve nadpovprečnega števila priseljencev itd.
- Področje izobraževanja: integracijska politika naj bi na tem področju omogočala vpeljavo večkulturnih vsebin v šolske programe, izobraževanje o človekovih pravicah, spodbujanje strpnosti in lažje vključevanje imigrantskih otrok v izobraževalni sistem. Iz šolskih učbenikov odpravlja morebitne stereotipne in etnocentrične vsebine in vzpodbuja sodelovanje imigrantskih staršev v šolskih odborih, omogoča učenje maternega jezika priseljencev in njihovih otrok itd.
- Področje politične in širše družbene participacije: na tem področju je ključna pridobitev državljanstva, s katerim priseljenec pridobi politične in druge pravice ter dolžnosti. Integracijska politika bi na tem področju morala vsebovati ukrepe za pridobitev civilnih, socialnih in političnih pravic ter zagotoviti možnosti vključevanja priseljencev v politični proces na različnih ravneh ter vzpostaviti mehanizme, ki izrecno zagotavljajo upoštevanje interesov in potreb priseljencev, zagotoviti informiranje in izobraževanje priseljencev o različnih možnih oblikah družbenega in političnega sodelovanja itd.

- Kulturno področje: integracijska politika naj bi na tem področju sprejela ukrepe, ki bi omogočali medsebojno spoznavanje različnih kultur, religij in jezikov, zagotavljali svobodno izražanje vere, preprečevali sovražni govor, razširjanje stereotipov o priseljencih, razširjanje ksenofobije, zagotavljali možnosti za kulturne aktivnosti imigrantskih skupin, jim omogočali dostop do medijev itd.
- Področje prepričevanja, upravljanja in reševanja konfliktov: v pluralnih družbah obstajajo različni interesi, zato so vedno prisotni tudi konflikti. Integracijska politika bi morala slednje preprečiti oziroma jih razrešiti s preventivnimi ukrepi, kot so programi proti diskriminaciji, rasizmu in ksenofobiji itd.

3.4.3 Modeli integracije priseljencev

Obstajajo različni modeli integracije priseljencev. Modeli izhajajo iz posebnih zgodovinskih okoliščin in zato je vsak prilagojen posamezni družbi ali državi, njenim ciljem, normam in vrednotam. V strokovni literaturi so najbolj znani trije modeli. V nadaljevanju navajam te modele, kot jih je podala Bešter (2003, 3–4) v svoji študiji:

- **»Model diferenciranega izključevanja«** (Castels v Bešter 2003, 3) **oz. »socialna vključenost/državlјanska izključenost«** (Bauböck v Bešter 2003, 3)

Bistvena značilnost tega modela je, da so priseljenci vključeni v določene sfere družbenega življenja (predvsem na trg dela), nimajo pa dostopa do nekaterih drugih sfer (socialni sistem, državlјanstvo, politična participacija) (Castels v Bešter 2003,3). Takšen model so sprejele predvsem države s tradicionalno kulturno ali etnično definicijo naroda (nacionalnosti), ki niso bile deležne imigracij iz bivših kolonij in ki so po drugi svetovni vojni vodile politiko rekrutacije začasnih gostujočih delavcev. Nemčija, Švica in Avstrija sodijo v to skupino. Te države so priseljencem postopoma podeljevale vse več socialnih in državlјanskih pravic, oteževale pa so dostop do naturalizacije (Bauböck v Bešter 2003, 3). Običajno te države tudi ne omogočajo potomcem priseljencev, da bi avtomatično pridobili državlјanstvo z rojstvom ali ob polnoletnosti. Na priseljevanje se gleda kot na začasen pojav, ki naj bi se običajno končal z vrnitvijo priseljencev v njihovo izvirno državo (Bauböck v Bešter 2003, 3–4).

- **»Asimilacijski model« ali »model diferenciranega vključevanja«** (Medved v Bešter 2003, 4).

Ta model predvideva vključitev priseljencev v večinsko družbo na tak način, da se priseljenci odpovejo svojim jezikovnim, kulturnim in družbenim značilnostim in se zlijejo z večinsko družbo. Večinsko breme prilagajanja leži na priseljencu samem,

vloga države v asimilacijskem procesu pa je v tem, da zagotovi ugodne pogoje za čim hitrejšo individualno prilagoditev in prevzem večinske kulture in vrednot (Castels v Bešter 2003, 4).

Otroci priseljencev, ki so rojeni v državi imigracije, dobijo državljanstvo te države ob rojstvu ali ob polnoletnosti. Model izhaja iz predpostavke, da bodo priseljenci, ki so se naselili v državi imigracije, pretrgali vezi s svojo izvirno državo in ostali v novi državi za stalno (Bauböck v Bešter 2003, 4). V Evropi je primer države, ki je najbližje temu modelu, Francija.

- **»Pluralistični ali multikulturni model«**

Značilnost tega modela je, da so priseljenci vključeni v politično skupnost in lahko hkrati ohranjajo svojo kulturno različnost. Članstvo v civilni družbi in nacionalni državi je združljivo s kulturnimi razlikami, ki so tolerirane ali celo spodbujane, seveda v mejah zakona in ob sprejemanju (asimilaciji) določenih temeljnih političnih vrednot in institucij (Medved v Bešter 2003, 4). Pravna integracija se v tem modelu meri v smislu državljanskih pravic in ne v smislu formalnega državljanskega statusa. Naturalizacija je za priseljence pomemben način pridobivanja pravic, ni pa edini. Povečanje pravic stalnih prebivalcev države, ki niso njeni državljani, je naturalizaciji komplementarna politika. Čeprav to lahko zmanjšuje stopnjo naturalizacije, pa po drugi strani povečuje pravno integracijo. Ta model ne obravnava politične skupnosti kot skupnosti, ki je popolnoma skladna s skupnostjo državljanov, pač pa se ta skupnost razširja tako preko meja formalnega članstva kot tudi preko meja državnega teritorija. Naselitev v eni državi ter ohranjanje socialnih (in drugih) vezi z drugo državo v tem modelu nista medsebojno izključujoča (Bauböck v Bešter 2003, 4).

Multikulturni model je značilen predvsem za Nizozemsko, Švedsko in Veliko Britanijo.

4 MIGRACIJE NA NIZOZEMSKO

Nizozemska ima dolgo zgodovino priseljevanja. Trenutno je več kot 20 % prebivalcev Nizozemske priseljencev ali otrok priseljencev (CBS 2016).

Nizozemska vlada razlikuje med terminoma *allochtonen*⁴ in *autochtonen*. Med njima razlikujejo tudi številne statistike. V vsakdanji uporabi termin alohtoni označuje osebe nezahodnega porekla, natančneje Turke in Maročane (Ersanilli 2007, 1).

Zanimivo, ampak nerazrešeno vprašanje je, ali lahko alohtoni kdaj postanejo avtohtoni in, če lahko, v kateri fazi postopka integracije oziroma po kolikih generacijah (Entzinger v Entzinger in drugi 2011, 6).

Sorazmerna svoboda in premožnost Nizozemske že od srednjega veka privabljata precejšnje število priseljencev. Med letoma 1590 in 1800 ocenjeni delež v tujini rojenega prebivalstva nikoli ni bil nižji od 5 %. Med priseljenci je bilo veliko hugenotov (protestantov iz Francije) ter judov iz Južne in Vzhodne Evrope. V 19. stoletju se je delež tujcev zmanjšal, leta 1880 je znašal okoli 2 %. Od leta 1870 do obdobja takoj po drugi svetovni vojni se je iz države kljub stalnemu trendu priseljevanja izselilo več ljudi, kot se je vanjo priselilo. Večina emigrantov je odšla v Združene države Amerike, Avstralijo, Kanado, Južno Afriko ali nizozemsko kolonijo Indonezijo (Lucassen in Penninx 1997).

Po drugi svetovni vojni je vlada spodbujala emigracijo, saj se je bala, da bi visoka stopnja rodnosti povečala brezposelnost. Posledično je emigriralo več kot pol milijona ljudi. Nizozemci so bili dolgo ponosni na dejstvo, da se v njihovo državo priseli veliko ljudi zahvaljujoč njeni strpnosti do drugih kultur in religij. Priseljence, ki so prišli po drugi svetovni vojni, so najprej spodbujali, naj ohranijo svojo lastno kulturo, tudi po tem, ko je postalo jasno, da bodo na Nizozemskem ostali za stalno. Pridobitev državljanstva je bila preprosta; priseljencem, ki niso govorili nizozemsko, so omogočili številne vladne storitve in dokumente v njihovih maternih jezikih (Ersanilli 2007, 1–2).

⁴ Termina *allochtoon* in *allochtonen* sta na Nizozemskem najpogostejše uporabljena, ko je govora o priseljencih. Beseda, ki izvira iz stare grščine, pomeni preprosto »kdor prihaja iz druge dežele«. Uradna definicija termina *allochtoon* (ki ga uporablja Statistični urad Nizozemske) lahko malo bega, saj navaja, da je *allochtoon* nekdo, ki je bil rojen v drugi državi ali ki ima starša, rojenega v drugi državi. Če to definicijo upoštevamo dobesedno, je tudi večina članov nizozemske kraljeve družine *allochtonen* (Wikipedia 2016a).

Značilnosti postopka priseljevanja lahko razdelimo v:

- obdobje dekolonizacije (1945 – 1973)
- delovne migracije (od sredine šestdesetih let naprej)
- begunci (od devetdesetih let naprej).

Pred drugo vojno je bilo vprašanje priseljevanja tako v javnih kot političnih razpravah deležno malo pozornosti.

Neodvisnost nekdanjih kolonij, na primer Indonezije (1949) in Surinama (1975), je povzročila tok postkolonialnega priseljevanja. Takrat je bila večina priseljencev z južnih Moluških otokov, kjer so predtem služili v Kraljevi nizozemski vzhodnoindijski vojski. Podobni valovi postkolonialnega priseljevanja so se pojavili po razglasitvi neodvisnosti Surinama, nato pa še iz Nizozemskih Antilov. Vendar pa za razliko od Molučanov teh priseljencev niso dojemali kot goste, ampak kot povratnike v domovino, zato so od njih pričakovali, da se bodo brez težav vključili v nizozemsko družbo (Veldhuis in van der Maas 2011, 33).

Poleg tega je Nizozemska, kot številne druge zahodnoevropske države, zaradi gospodarske rasti v šestdesetih letih dvajsetega stoletja začela sprejemati »gostujoče delavce«, tako imenovane zato, ker je veljalo mnenje, da so tam le začasno. Prvi tuji delavci so prišli iz Južne Evrope, sledili so jim Turki in Maročani. A v sedemdesetih letih se stvari niso odvile tako, kot so pričakovali, saj se priseljenci niso vrnili v svoje države (Veldhuis in van der Maas 2011, 33).

V devetdesetih letih so med priseljenci prevladovali prosilci za azil, ki so prišli predvsem iz držav, kot so Irak, Afganistan ter nekdanja Jugoslavija in Sovjetska Zveza. To število se je od leta 2001 zmanjšalo, zlasti zaradi bolj stroge nizozemske politike (Gijsberts, Mérove v Solak 2006, 13).

Ministrstvo za pravosodje je glavni akter na področju politike priseljevanja na Nizozemskem. Številni njegovi oddelki se ukvarjajo s priseljevanjem in integracijo. Organizacije, kot sta Služba za priseljevanje in naturalizacijo (IND) in Centralna agencija za sprejem prosilcev za azil so v pristojnosti ministrstva za pravosodje. Naloga IND je varovanje meja in obravnavanje nezakonitega priseljevanja. Glavni organ, ki se ukvarja z integracijo, je Oddelek za politiko vključevanja manjšin. Še eno orodje, ustanovljeno leta 2004, je Center za raziskovanje in dokumentacijo. Delo tega organa je spremljanje prve in druge generacije priseljencev (Solak 2006, 14).

5 INTEGRACIJSKA POLITIKA NIZOZEMSKE

Približno vsakih deset let se pojavi nov politični okvir, ki vključuje različne načine definiranja integracije ter kategorizacije vpletenih skupin, različne vzročne zgodbe o razrešitvi vprašanja in različne normativne vidike raznolikosti v nizozemski družbi. Manjšinska politika iz osemdesetih let je imela izrazite poteze multikulturalizma, integracijska politika iz devetdesetih let bolj univerzalistične poteze, tako imenovana integracijska politika »novega sloga« po prelomu tisočletja pa izrazite asimilacijske poteze.

Asimilacionizem je vidik, ki ga najpogosteje povezujemo z nacionalno državo. Gre predvsem za povezovanje posameznih pripadnikov manjšinskih skupin in večinskega prebivalstva ter krepitev vezi znotraj narodne skupnosti. Asimilacija je navadno povezana z diskurzom o kulturi monizma in nacionalni socialni koheziji, kar ugaja vrednotam, kot je domoljubje. Multikulturalizem na splošno velja za teoretično nasprotje asimilacije, saj daje poudarek zlasti krepitevi vezi znotraj kulturnih manjšin in povezovanju z drugimi skupnostmi. Medtem ko gre pri asimilaciji za iskanje skupnih točk med posamezniki in skupnostmi v okviru naroda, poskuša multikulturalizem najti združljivost med skupinami. Prizadeva si za pluralizem in kulturno raznolikost, ampak v okviru države (Scholten in Holzhacker 2009, 84).

Univerzalistični pogledi, prav tako kot asimilacionizem, poudarjajo krepitev vezi v okviru nacionalne skupnosti, vendar bolj v politično-ekonomskem smislu kot v kulturnem (Koopmans in Statham v Scholten in Holzhacker 2009, 84). Predstavljajo liberalno-egalitaren pogled, kjer ni veliko prostora za ustvarjanje družbeno-kulturnih vezi niti med manjšinami niti med narodi (Barry v Scholten in Holzhacker 2009, 84).

Ključna značilnost nizozemskega multikulturnega modela je pogosta institucionalizacija kulturnega pluralizma v prepričanju, da je kulturna emancipacija priseljenjskih manjšin ključna za njihovo integracijo v nizozemsko družbo. To se kaže v dokaj nespornem sprejetju preoblikovanja nizozemske družbe v večkulturno družbo. Poleg tega slednjo pogosto povezujemo s svojevrstno nizozemsko zgodovino »*stebričenja oz. pilarizacije*« (*verzuiling*)⁵

⁵ Nizozemska družba že iz 19. stoletja pozna tradicijo stebričenja oz. pilarizacije, kar je edinstvena družbena ureditev, v kateri se družba razdeli na različne družbene skupine glede na vrednote ali veroizpoved. Za stebričenje je značilno navpično razslojevanje družbe, saj ima vsak steber določeno mero oblasti in neodvisnosti. Desetletja so obstajali katoliški steber, protestantski steber, socialistični steber in drugi, težje opredeljivi stebri. Stebričenje je vključevalo dobro razvito obliko družbene organizacije, kjer je vsak steber opredeljeval svoje

iz obdobja med dvajsetimi in šestdesetimi leti prejšnjega stoletja, ko je bila večina nizozemske družbe strukturirana glede na specifične verske (protestantske, katoliške) ali družbeno-kulturne (socialistične, liberalne) stebre (Lijphart v Duyvendak in Scholten 2010, 40–41).

Koopmans (2007, 5) jasno vidi izvor nizozemskega pristopa k integraciji priseljencev v zgodovini stebričenja, kjer so bile etno-kulturne razlike poudarjene podobno kot v multikulturnih politikah. Trdi, da je imela uporaba tega modela pri novih skupinah priseljencev škodljive posledice, ker multikulturalizem »novim etničnim in verskim skupinam ponuja formalno in simbolično obliko enakosti, ki pa v praksi veča razkol med etničnimi skupinami in ponovno ustvarja segregacijo na izrazito neenaki osnovi«.

Trdi tudi, da so Nizozemci ostali prilagodljivi. Po besedah Koopmansa (2007, 4) »Nizozemska še vedno predstavlja skrajno »multikulturni« pogled na integracijo ... Izven omejenega sveta kolumn in časopisov za izobražene je odnos med nizozemsko družbo in priseljenci še vedno trdno zakoreninjen v nizozemski tradiciji stebričenja ... Organizacije in dejavnosti, ki temeljijo na etničnem poreklu, še vedno velikodušno – posredno ali neposredno – podpira vlada. Še vedno pa etnično poreklo, če je to ljudem prav ali ne, igra pomembno vlogo v javnih institucijah in v diskurzu«.

organizacije in institucije, ne le na področju politike, ampak družbenega življenja nasploh. Vsak steber je bil tudi ideološko zastopan v obliki političnih strank, časopisov, medijskih hiš in celo popolnoma ali delno državno financiranih ustanov, kot so bolnišnice, šole, mladinska gibanja in športni klubi. Na ta način je stebričenje delovalo kot načrt, ki je urejal odnose med različnimi družbenimi skupinami in institucionaliziral njihovo integracijo v državo. Družbenim skupinam z nezdružljivimi veroizpovedmi je omogočalo organizacijo lastnih pod-družb in hkrati manjšalo količino stikov in konfliktov med različnimi stebri. Ko so na Nizozemsko prispeli prvi priseljenci in v družbo prinesli novo vero, islam, bi pričakovali, da bo tudi muslimanom dovoljeno ustvariti svoj steber. Vendar pa je kljub temu, da se je stebričenje že desetletja dokazovalo kot uspešno, ta sistem družbene organizacije v letih po vojni začel propadati zaradi sekularizacije. Prihod priseljencev, ki je še povečal versko in etnično raznolikost nizozemskega prebivalstva, je ta postopek propada stebričenja verjetno le še pospešil. Razlog za dejstvo, da ločen islamski steber nikoli ni bil ustvarjen, lahko pripišemo tudi temu, da se družbi ni zdel potreben. Konec koncev priseljenci naj ne bi ostali na Nizozemskem (Velhuis in van der Maas 2011, 31–32).

5.1 Politike v sedemdesetih letih in prej (mit o vrnitvi)

Do sedemdesetih let Nizozemska ni imela integracijske politike, saj je prevladovalo mnenje, da se bo večina priseljenih skupin, zlasti tuji delavci, sčasoma vrnila v svoje države izvora. Zaradi upoštevanja tega »mita o vrnitvi« so torej smatrali, da ni potrebe po popolni integraciji teh priseljencev v nizozemsko družbo, zato se je vladi zdelo dovolj, da jim zagotovi dobre bivalne razmere. Tujim delavcem je bilo dovoljeno koristiti vse, kar je socialna država ponujala. Še več, zanje so začeli obratovati posebni kulturni in socialni objekti, otroci pa so se lahko udeležili posebnih tečajev, da ne bi pozabili svojega maternega jezika. Vsi ukrepi so bili namenjeni temu, da bo prihod nazaj domov potekal čim bolj gladko. Tudi priseljenci sami so bili prepričani, da na Nizozemskem ne bodo ostali za zmeraj. To protislovje je povzročilo napetost med normo, po kateri Nizozemska ni bila država priseljevanja, in dejstvom naraščajočega priseljevanja ter stalnega bivanja priseljencev v sedemdesetih letih. To se je najbolj strahovito pokazalo z vrsto terorističnih dejanj v sedemdesetih letih (zajetje šole, dve ugrabitvi vlakov)⁶, ki so jih zagrešili mladi pripadniki ene od priseljenjskih skupin, Molučani (Penninx 2005, 2).

Sčasoma je postalo jasno, da so priseljenci v neugodnem položaju: živeli so v izoliranih soseskah in veliko jih je bilo brezposelnih. V odgovor na tak položaj so bile v sedemdesetih letih oblikovane prve integracijske politike (Ersanilli 2007, 5).

V sedemdesetih letih je bila predvsem v okviru Ministrstva za kulturo, rekreacijo in socialno delo, sprejeta socialna politika kot odziv na potrebe nekaterih ranljivih skupin, kot so bili tuji delavci, prosilci za azil, priseljenci iz Surinama in Nizozemskih Antilov, Molučani in popotniki, v nizozemščini imenovani *woonwagenebwoners*, kar dobesedno pomeni »stanovalci v prikolicah«. S to politiko so številne zasebne institucije prepričali in subvencionirali, da so ločeno zagotovile izvajanje socialnih storitev za vsako od teh skupin (Bruquetas-Callejo in drugi 2007, 13).

5.2 Manjšinska politika v osemdesetih letih

Ob koncu sedemdesetih let je postalo jasno, da bodo velike skupine etničnih manjšin ostale na Nizozemskem. To je privedlo do razprave o tem, kako je treba ravnati s priseljevanjem in

⁶ Več o terorizmu v 6. poglavju.

integracijo priseljencev. V naslednjih letih je nizozemska vlada vodila opazno politiko multikulturalizma (Veldhuis in van der Maas 2011, 35).

Junija leta 1979 je Znanstveni svet za vladne politike (*Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid* – WRR) objavil poročilo o nizozemski politiki glede etničnih manjšin. WRR je poudaril, da Nizozemska ne more več vztrajati pri tem, da ne želi postati država priseljevanja, in vlado pozval, naj sprejme dejstvo, da se Nizozemska sooča z novimi razmerami in da obstoja velikih skupnosti etničnih manjšin ni več mogoče zanikati. Vlada se je na poročilo WRR odzvala tako, da je sprejela skoraj vsa njegova priporočila in začela izvajati tako imenovano Manjšinsko politiko (*Minderhedenbeleid*), ki je temeljila na prepričanju, da bi bila kulturna emancipacija priseljenjskih manjšin bistven pogoj za njihovo integracijo (Veldhuis in van der Maas 2011, 35–36).

Priseljence so v nizozemski družbi iz začasnih gostov preimenovali v manjšine, vlada pa se je odločila, da se bo osredotočila na tiste manjšine, ki so jim položaj poslabšale nakopičene kulturne in družbeno-ekonomske težave in do katerih je nizozemska vlada čutila posebno zgodovinsko odgovornost (Rath v Duyvendak in Scholten 2010, 41).

Cilj politike je bil boj proti diskriminaciji in družbeno-ekonomskemu prikrajšanju, kar bi nudilo podporo socialno-kulturni emancipaciji.

Multikulturalistični pristop iz osemdesetih let je bil logično nadaljevanje stebričene družbe. Diskurz je potekal politično korektno in brez razpravljanja o integraciji in priseljevanju, v strpni miselnosti, ki se je izogibala konfliktom. Prevladujoče mnenje je bilo, da lahko različne skupine sobivajo v sožitju pod skupno državno streho, ki jo podpirajo ločeni stebri. Verjeli so, da je kulturna emancipacija skupin ključno orodje za integracijo etničnih manjšin. Tako ohranjanje kultur ni bilo več namenjeno olajšanju vrnitve priseljencev v domovino, ampak je veljalo za bistveni element uspešne integracije (Veldhuis in van der Maas 2011, 37).

5.3 Integracijska politika v devetdesetih letih

V poznih osemdesetih letih je bil multikulturalistični pristop deležen vse večjih kritik, vendar je komaj v začetku devetdesetih let postal tema intenzivne kritične javne razprave. V začetku devetdesetih let se je uradna vladna politika spremenila v številnih pomembnih pogledih. Manjšinska politika je bila preoblikovana v Integracijsko politiko, ki je poudarjala družbeno-ekonomsko in državljansko sodelovanje priseljencev oziroma alohtonov, in ne več

emancipacije manjšin. Glavna cilja politike sta postala zavzemanje za »dobro« oziroma »aktivno« državljanstvo in spodbujanje posameznih priseljencev, da izkoristijo svoje državljanske pravice in dolžnosti ter postanejo ekonomsko neodvisni soustvarjalci družbe (Duyvendak in Scholten 2010, 43).

Integracija v družbo države gostiteljice je zdaj postala odgovornost posameznika in ne več države. V desetletjih pred in po prelomu tisočletja se je krivdo za pomanjkljivo integracijo (zlasti nepoznavanje nizozemščine) vse pogostejše začelo pripisovati nezainteresiranosti priseljencev (Ersanilli 2007, 5).

Na Ministrstvu za notranje zadeve je bilo leta 1998 ustvarjeno posebno mesto ministra za urbano politiko in integracijo. Istega leta je bil sprejet Zakon o integraciji priseljencev (*Wet Inburgering*⁷ *Nieuwkomers*). Osrednja točka novega zakona je bila, da je za priseljence, ki niso prispeli iz držav članic EU, postalo obvezno sodelovanje v obsežnih integracijskih tečajih, ki so bili zasnovani z namenom priprave priseljencev na integracijo v nizozemsko družbo. V učni načrt teh 12-mesečnih tečajev je bilo vključeno tudi učenje jezika (600 ur), izobraževanje o zgodovini in kulturi nizozemske družbe in tudi informacije o delovanju pomembnejših institucij. Tečaji in testi so bili za priseljence obvezni in predpogoj za priselitev (Veldhuis in van der Maas 2011, 39). Nizozemska je postala prva država, ki je uvedla tovrsten obvezni program, od takrat pa so ji v tem sledile številne druge (Ersanilli 2007, 6).

Pojav populističnih desničarskih elementov na političnem prizorišču je ponovno obudil in še okrepil potrebo po tem, da priseljenci prevzamejo pobudo za svojo kulturno integracijo. Z začetkom novega tisočletja se je politično ozračje na Nizozemskem premaknilo na desno, kar gre z roko v roki z restriktivnejšimi političnimi ukrepi za priseljence. Tako je Zakon o integraciji priseljencev iz leta 1998 pomenil začetek tako imenovane težnje k asimilaciji, ki se je nadalje razvijala v vladni integracijski politiki »novega sloga« (Veldhuis in van der 2011, 39).

⁷ *Inburgering* dobesedno pomeni »postati državljan«. Primeri inburgeringa so znanje nizozemskega jezika, poznavanje kulture in običajev (Veldhuis in van der Maas 2011, 43).

5.4 Integracijska politika »novega sloga«

Po napadih 11. septembra 2001 se je politično ozračje znova spremenilo. V tistem času je bilo veliko ksenofobnih incidentov in na prizorišče je stopil nov politik, Pim Fortuyn.

Fortuyn se je predstavil kot pravi populist z ostrimi izjavami o kriminaliteti, neposredni demokraciji, priseljevanju in integraciji. Zavzemal se je za »nično priseljevanje«, trdil, da »je Nizozemska polna«, in pozival k »hladni vojni proti islamu« (Bruquetas-Callejo in drugi 2007, 19).

Fortuyna je maja leta 2002 umoril okoljski aktivist. Nekaj dni pozneje je Fortuyn posmrtno postal zmagovalec splošnih volitev s 26 osvojenimi sedeži v parlamentu. Po prelomu tisočletja je razprava o integraciji na splošno postala vse bolj politizirana in polarizirana. Po Pimu Fortuynu so se pojavile številne politične osebnosti, ki so oblikovale diskurz na tem področju (Veldhuis in van der Maas 2011, 41).

Fortuyn je kot eno od svojih osrednjih političnih vprašanj izpostavil, da je nizozemski pristop k integraciji zatajil, predvsem v družbeno-kulturnem smislu. To je sprožilo postopen asimilacijski preobrat, ki je bil zapisan v »Integracijsko politiko novega sloga«. Medtem ko je Integracijska politika poudarjala »aktivno državljanstvo«, se je politika novega sloga zavzemala za »skupno državljanstvo«, kar je pomenilo, da »je enotnost družbe treba najti v stičnih točkah njenih pripadnikov /.../ to je, da ljudje govorijo nizozemsko in spoštujejo osnovne nizozemske norme«. Menili so, da družbeno-kulturne razlike ovirajo integracijo priseljencev. Poleg tega so integracijsko politiko vse bolj povezovali s širšo javno in politično skrbjo za ohranitev nacionalne identitete in socialne kohezije v nizozemski družbi (Duyvendak in Scholten 2012, 274).

Širšo medijsko pozornost je pritegnila predvsem vrsta nasilnih dejanj, ki so jih zagrešili priseljenci: leta 2003 je mlad Maročan do smrti zbrcal mladega Nizozemca, potem ko ga je slednji oštel zaradi neprimerne obnašanja. Istega leta je skupina mladih Severnoafričanov v Amsterdamu do smrti zbrcala brezdomko, leta 2004 pa je mlad Turk ustrelil svojega učitelja. Problematici so bili tudi dogodki, ki so spremljali vprašanja tako imenovanih fundamentalističnih mošej in radikalnih imamov: neki imam je homoseksualce označil za manjvredne, v radikalni mošaji so bile najdene knjige, ki ljudi pozivajo k ubijanju homoseksualcev, medijsko zelo odmeven pa je bil tudi incident, ko se imam ni hotel rokovati z Rito Verdonk, takratno ministrico za zadeve tujcev in integracijo, ker je ženska. Zadeve so

dosegle vrhunec, ko je nizozemskega filmarja Thea van Gogha umoril nizozemsko-maroški mladostnik, ki je bil povezan z radikalno islamistično mrežo na Nizozemskem (Bruquetas-Callejo in drugi 2007, 19).

Prav Rita Verdonk je bila ena od glavnih akterk v razpravi o integraciji po prelomu tisočletja. Med letoma 2003 in 2007 je bila ministrica za integracijo, znana po svojih nepopustljivih stališčih glede vprašanja priseljevanja, zaradi česar se je je prijel vzdevek »Železna Rita«. Močno je vplivala na politični diskurz o vprašanju priseljevanja in bila leta 2004 pobudnica »integracijske politike novega sloga«, ki je uzakonila nov sistem obveznih in zahtevnih integracijskih politik. Geert Wilders je še en nekdanji član liberalne stranke, ki pa je bil znan po svojih populističnih in desničarskih stališčih glede vprašanja priseljencev. Iz liberalne stranke je izstopil in leta 2006 ustanovil svojo lastno stranko po imenu *Partij voor de Vrijheid* (Stranka za svobodo – PVV). Leta 2010 je zmagal na splošnih volitvah s 24 osvojenimi sedeži v parlamentu. Wilders je znan kot populistični politik z močnimi protiislamskimi stališči. Leta 2009 je predlagal davek na tančice, ki ga je provokativno imenoval *kopvoddentax* oziroma davek na naglavne cape, pomenil pa je, da bi muslimanke morale pridobiti dovoljenje za nošnjo tančice v zameno za letno pristojbino v višini tisoč evrov. Poleg tega se je Wilders zavzemal za zaustavitev priseljevanja iz nezahodnih držav, prepoved nošnje burke in zaprtje vseh muslimanskih šol. Če povzamemo, kulturna emancipacija, ki je bila dolga leta cenjena in spodbujana, je bila zdaj označena za grožnjo integraciji. Poudarjanje kulturne raznolikosti se ni več smatralo za nekaj, kar lajša individualno in skupinsko integracijo, ampak za oviro integraciji, ki je temelj politične in družbeno-ekonomske segregacije. To novo dožemanje manjšinskih vprašanj je šlo z roko v roki z vse večjimi pričakovanji odgovornosti od priseljencev in vse večji zahtevi po dokazovanju zvestobe nizozemski kulturi in identiteti (Veldhuis in van der Maas 2011, 42–43).

Desnosredinska koalicija, ki jo vodi premier Mark Rutte in je prišla na oblast leta 2010, je v svojih besedah spodbujala asimilacijo, narodno enotnost in »Nizozemskost«, v resnici pa ni storila veliko na teh področjih, čeprav bi to glede na politično sestavo koalicije pričakovali (podpira jo protipriseljenska PVV). Pravzaprav je videti, da je vlada nehala iskati aktivne integracijske politike in namesto tega daje veliko večji poudarek omejevanju priseljevanja (Duyvendak in Scholten 2012, 274).

Nizozemska družba se je v zadnjih nekaj desetletjih nedvomno korenito spremenila, k tem spremembam pa je veliko prispevalo priseljevanje. Velik delež nizozemskega prebivalstva to dojema kot grožnjo, v priseljevanju in islamu pa vidi grešnega kozla za spremembe, ki so se

morda odvile prehitro. Nekateri dramatični dogodki zadnjega desetletja so še okrepili razmišljanje o »nas« in o »njih«, predvsem pri ljudeh, ki imajo malo osebnega stika s priseljenci, in pri manj izobraženih. Dandanes v nizozemski družbi prevladuje prepričanje, da so za domnevno pomanjkljivo integracijo priseljencev krive pretekle politike multikulturalizma. Kot smo videli, bi to težko utemeljili z empirično preverljivimi podatki, vendar pa takšno razmišljanje služi kot prikladen izgovor za radikalno spremembo dojemanja asimilacije. Medtem se je proces integracije priseljencev razvijal naprej, četudi nekatere težave ostajajo. To dokazuje neodvisnost integracijskih procesov in omejen vpliv ustvarjanja politik na tem področju. Vendar pa bi bilo pretirano sklepati, da politiki nimajo nikakršnega vpliva, in da je vse, kar govorijo in storijo, le simbolično (Entzinger 2015, 4).

6 MOLUČANI NA NIZOZEMSKEM

6.1 Moluki

Moluški otoki oziroma Moluki so otočje, ki spada pod Indonezijo. Z vidika tektonike se nahajajo na plošči Halmahera znotraj Moluške morske kolizijske cone. Z vidika geografije se raztezajo vzhodno od Celebesa, zahodno od Nove Gvineje ter severno in vzhodno od Timorja. V zgodovini je bilo otočje najpomembnejši sestavni del območja, ki so ga Kitajci in Evropejci poznali pod imenom Dišavni otoki, vendar je ta termin običajno vključeval tudi sosednja ozemlja, na primer Celebes (Encyclopaedia Britannica 2016c).

Moluške otoke⁸ sestavlja približno tisoč otokov v vzhodnem delu današnje Indonezije. Večina otokov je majhnih in nenaseljenih. Največji je Halmahera (20.000 km²), sledi mu Seram (17.429 km²), najbolj znan pa je veliko manjši Ambon (771 km²). Po njem so Molučane stoletja imenovali Ambonci (Vermeulen in Penninx, 2000, 36).

O usodi otokov so med 16. in sredo 20. stoletja odločale evropske kolonialne sile.

Začetki moluške diaspore na Nizozemskem segajo v petdeseta leta 20. stoletja in so posledica konca nizozemske okupacije Vzhodne Indije.

⁸ Glej Priloga A.

6.2 Kratek zgodovinski pregled

Moluški otoki so dolgo igrali pomembno vlogo v svetovni zgodovini kot dobavitelji klinčkov in muškatnega oreščka. Dišavne otoke so v Evropi poznali že v srednjem veku, čeprav takrat še niso vedeli, kje se nahajajo. Malo pred letom 1500 so se Evropejci v želji po izločitvi posrednika in po monopolizaciji trgovanja z začimbami odpravili na iskanje »Indije«. Izbruhnili je obdobje raziskovanj, prvi pa so Moluške otoke dosegli Portugalci leta 1512. Od tam so jih hitro pregnali Nizozemci, ki so s svojo *Vzhodnoindijsko družbo*⁹ dosegli monopol nad izvozom klinčkov in muškatnega oreščka. Ta trgovska družba je imela Moluške otoke in preostalo ozemlje današnje Indonezije v popolni oblasti skoraj tristo let. Vse do leta 1798, ko je Nizozemska vzhodnoindijska družba bankrotirala. Po nekaj letih začasne britanske nadvlade med Napoleonskimi vojnami je ozemlje postalo nizozemska kolonija po imenu Nizozemska Vzhodna Indija. V tem času je bil monopol nad začimbami razbit, saj so jih na Karibih od takrat pridelali toliko, da so cene na svetovnem tržišču strmoglavile, kar je povzročilo revščino na Moluških otokih. Tako so pretežno krščanski Molučani videli priložnost v vstopu v vojsko Nizozemske Vzhodne Indije, katere naloga je bila, da skrbi za red na otočju v imenu Nizozemske. Od konca 19. stoletja do leta 1949 so moluški vojaki tvorili glavnino Kraljeve nizozemske vzhodnoindijske vojske oziroma *Koninklijk Nederlands Indisch Leger* (KNIL)¹⁰. Toda ko so Japonci leta 1942 napadli Nizozemsko Vzhodno Indijo, KNIL ni imel možnosti za obrambo (Vermeulen in Penninx, 2000, 36).

Obdobja evropske nadvlade je bilo s tem konec. Nizozemce so zaprli v taborišča in tako niso več mogli upravljati države. Oblast so prevzeli japonski in indonezijski upravniki, kar je močno vzpodbudilo indonezijsko gibanje. Po predaji Japonske zaveznikom sta 17. avgusta 1945 Hatta¹¹ in Sukarno¹² na Javi razglasila neodvisno Republiko Indonezijo, ki je obsegala celotno otočje (Janse 2005, 57).

⁹ Nizozemska vzhodnoindijska družba (*Verenigde Oostindische Compagnie* - VOC) je bila trgovska delniška družba, ki je z lastno vojsko v imenu Republike Nizozemske uveljavljala trgovske, vojaške in politične interese v Aziji in južni ter vzhodni Afriki. Delovala je v obdobju 1602–1800 (Wikipedia 2016d).

¹⁰ KNIL je bil ustanovljen po kraljevem odloku 10. marca 1830, kot ločena vojaška veja, oblikovana izključno za delovanje v Nizozemski Vzhodni Indiji (Wikipedia 2016č).

¹¹ Mohammad Hatta – vodja indonezijskega gibanja za neodvisnost, ki je bil premier od leta 1948–50 in podpredsednik Indonezije v obdobju (1950–56) (Encyclopaedia Britannica 2016b).

¹² Sukarno – vodja indonezijskega gibanja za neodvisnost in prvi predsednik Indonezije 1949–1966 (Encyclopaedia Britannica 2016č).

Nizozemska vlada ni priznala neodvisne Republike Indonezije, zavedala pa se je, da ne more več vladati celotnemu otočju. Zato je poskusila omejiti vpliv nacionalističnih gibanj na Javo in Sumatro tako, da je otočje razdelila na štiri in pozneje na šestnajst zveznih držav. Moluški otoki so spadali pod zvezno državo Vzhodna Indonezija. Zaradi premajhne vojaške moči so bili Indonezijski republikanci prisiljeni sprejeti ureditev, imenovano Republika združenih držav Indonezije (*Republik Indonesia Serikat*). Federativno ureditev so uradno potrdili v sporazumu iz Linggadjatija¹³ novembra 1946. Odnosi med republikanci in Nizozemci so kljub temu ostali napeti, kar je vodilo do številnih oboroženih spopadov med republikanskimi gverilskimi enotami ter nizozemskimi vojaki. Leta 1947 in ponovno decembra 1948 ter januarja 1949 se je nizozemska vlada proti republikancem odzvala z izjemno okrutnimi vojaškimi operacijami, ki jih je mednarodna skupnost močno obsodila – predvsem ZDA, ki so zagrožile, da bodo Nizozemsko izključile iz zveze NATO¹⁴ in ukinile pomoč, ki jo je ta prejemale po Marshallovem načrtu. Nizozemsko vlado so tako prisilili k pogajanjem z republikanci na konferenci za okroglo mizo (*Ronde Tafel Conferentie*), ki jo je leta 1949 v Ženevi organiziral Varnostni svet OZN. 27. decembra 1949 je prišlo do prenosa suverenosti z Nizozemske na Združene države Indonezije. Sukarno je kmalu zatem odpravil federativno ureditev novonastale države in 17. avgusta 1950 razglasil Republiko Indonezijo (*Republik Indonesia*). Na Moluških otokih so zelo pozorno spremljali razpad Nizozemske Vzhodne Indije kot tudi razpustitev federativne države. V zadnjem stoletju kolonialne nadvlade so bili Molučani zvesti nizozemski vladi in kraljevi hiši *Oranje*, zato so bili privilegirani in imeli dobre karijerne možnosti. Zaposleni so bili kot vojaki KNIL, učitelji, upravniki, duhovniki in zdravniki. Ko je Sukarno leta 1945 prvič razglasil neodvisnost so bili Molučani hudo zaskrbljeni, saj so se bali, da bo v indonezijski državi pod okriljem Jave njihov položaj znatno slabši. V naslednjih letih so nekateri Molučani podpirali idejo o federativni državi, saj je to zanje pomenilo določeno stopnjo upravne avtonomije, drugi pa so želeli tesnejši odnos z Nizozemsko, podoben tistemu, ki ga je imel Surinam. Skoraj nihče pa ni podpiral ideje o unitarni indonezijski državi. Indonezijski republikanci in Molučani so bili torej v vse prej kot prijateljskih odnosih. Dejstvo, da je veliko Molučanov služilo v KNIL, ki je izvajal policijske

¹³ Sporazum med Nizozemci in Republiko Indonezijo, ki je bil sprejet 15. novembra leta 1946 v Linggadjatiju. Poglavitni namen sporazuma je bil, da Nizozemska prizna neodvisnost Republike Indonezije, vključno z Maduro in Sumatro (Encyclopaedia Britannica 2016a).

¹⁴ NATO (*North Atlantic Treaty Organization* - Organizacija Severnoatlantske pogodbe) je bila ustanovljena leta 1949. Njen osnovni cilj je varovati svobodo in varnost vseh članic s političnimi in vojaškimi sredstvi ter v skladu s Severnoatlantsko pogodbo in Ustanovno listino Združenih narodov (NATO 2016).

ukrepe leta 1947 in 1948/49, je takratno stanje še dodatno poslabšalo – ustanovitev unitarne Indonezije je za te vojake predstavljala izgubo privilegijev in celo najhujše sankcije (Janse 2005, 57–58).

Ko je Nizozemska leta 1949 oblast nad Indonezijo predala Sukarnu, so se torej moluški vojaki znašli na strani poraženca in nekaj jih je takoj razglasilo neodvisno Republiko južnih Molukov (*Republik Maluku Selatan oziroma RMS*). Nekateri Molučani so v začetku leta 1951 še vedno služili Nizozemski in ta prisotnost kolonialnih sil tako dolgo po prenosu suverenosti je škodila tako odnosu med Nizozemsko in Indonezijo kot tudi mednarodnemu ugledu Nizozemske. Moluški vojaki so imeli na izbiro dve možnosti: lahko so prestopili k indonezijski vojski ali bili demobilizirani na poljubnem mestu znotraj indonezijskega arhipelaga. Številni Molučani so menili, da je prestop k indonezijski vojski problematičen in tvegan, saj so se še pred kratkim borili proti njej. Druga možnost prav tako ni bila realna, saj so vojaki želeli biti demobilizirani na Ambonu, kjer je bila začasno razglašena RMS, ki se je hotela odcepiti od Indonezije (Vermeulen in Penninx 2000, 37) in je bila po besedah Johana Manusame¹⁵ predstavljala voljo južnih Molučanov za zaščito lastnih interesov (Offerman 2009, 12).

Tako nizozemska kot indonezijska vlada sta bili proti RMS. Vojaška invazija na Ambon, ki jo je novembra 1950 sprožila indonezijska zvezna vlada, je vlado RMS in njihove vojaške enote prisilila, da se umaknejo na Seram, kjer je gverilsko odporniško gibanje pod vodstvom predsednika RMS, Soumokila, vztrajalo do leta 1964. Na številnih indonezijskih otokih in na Nizozemski Novi Gvineji so bile večje skupine Molučanov in predvsem tisti vojaki KNIL, ki so hoteli biti demobilizirani na Molukih, so se hoteli vrniti in pridružiti gibanju RMS. Ponudili so jim možnost demobilizacije le na ozemlju, ki ga je upravljal Indonezija, ne pa tudi na ozemlju pod nadzorom RMS (Seram) ali na Nizozemski Novi Gvineji, kar bi večini moluških vojakov KNIL bolj ugajalo (Offerman 2009, 12–13).

Indonezijska vlada je nasprotovala premestitvi izurjenih vojakov, ki so bili privrženci RMS, na to ozemlje. Ko je Indonezija znova osvojila Ambon, pa moluški vojaki prav tako niso več želeli tja (Vermeulen in Penninx 2000, 36–37).

¹⁵ Johan Manusama je bil tretji predsednik RMS (1966–1993). Zagovarjal je neodvisnost RMS in vodil vlado RMS v izgnanstvu na Nizozemskem (Wikipedia 2016c).

6.3 Prihod na Nizozemsko in integracija

Približno 12.500¹⁶ Molučanov (nekdanjih vojakov KNIL in njihovih družin)¹⁷ je bilo leta 1951 primoranih zapustiti moluške otoke, saj niso hoteli biti demobilizirani v republiki, Indonezija pa je zahtevala, naj se odrečejo težnji po neodvisni moluški republiki (RMS). Odločilen je bil vojaški ukaz Nizozemske in moluški vojaki KNIL so se skupaj z ožjo družino vkrcali na ladjo za Nizozemsko (Oostindie 2010, 85).

Nizozemska vlada je želela verjeti, da so Molučani prišli prostovoljno in se bodo z veseljem vrnili v Indonezijo, ko se bodo odnosi umirili. Tako bi se vlada morala zgolj dogovoriti z indonezijsko glede vrnitve Molučanov in zanje urediti logistiko. Molučani so imeli na zadevo manj pragmatičen pogled: zanje prihod na Nizozemsko ni bil izbira, ampak so bili vanj prisiljeni. Prav tako so verjeli, da se je nizozemska vlada obvezala k podpori težnje po neodvisnosti RMS in da je njena naloga, da to uvrsti na dnevni red OZN ter poskrbi za mednarodno podporo (Janse 2005, 59). Diaspore se prvenstveno ukvarjajo s političnim lobiranjem in nabiranjem denarja. Moluške skupine na Nizozemskem, na primer, so vztrajno prepričevale nizozemsko vlado, naj svoje članstvo v OZN izkoristi za poziv k človekoljubni intervenciji v Indoneziji (Demmers 2007, 10). Tako bi se Molučani lahko vrnili v RMS, in ne Republiko Indonezijo, nizozemska vlada pa bi imela ključno vlogo pri zagotovitvi neodvisnosti Moluških otokov. Ta nesporazum verjetno ne bi povzročil daljšega kuhanja zamere, če bi se nizozemska vlada potrudila olajšati integracijo Molučanov v nizozemsko družbo, vendar je storila le malo in z Molučani ravnala zelo slabo (Janse 2005, 59).

Ko je prva ladja, Kota Inten¹⁸, 21. marca 1951 priplula v Rotterdamsko pristanišče, so bili Molučani na krovu gotovo mešanih občutkov. Najprej so zagledali na med drugo svetovno vojno opustošen Rotterdam. Nizozemska ni imela dovolj gospodarskih sredstev niti za to, da

¹⁶ Na Nizozemsko je prišlo približno 3.500 nekdanjih vojakov KNIL in 500 civilistov z družinami. Skupno je to pomenilo približno 12.500 ljudi (Veenman 1994, 3).

¹⁷ 76,1 % vojakov je bilo ambonskega etničnega porekla, t.j. rojeni so bili v osrednjih Molukih (65,5 %) oziroma rojeni onkraj Molukov, vendar so bili ambonskega porekla (10,6 %). Večina preostalih 23,9 % je prihajala z jugovzhodnih Moluških otokov. Nadaljnja razčlemba za skupno 12.500 ljudi ni na voljo, znano je le, da je bilo 93 % protestantov, ± 4,5 % katolikov (večinoma iz jugovzhodnih Molukov) in ± 2,5 % muslimanov (večinoma ambonskega porekla). Številne žene vojakov so bile nemoluškega porekla (predvsem javanskega), ki so se običajno spreobrile, vsaj imensko, k veroizpovedi svojih soprogov (Bartels 1989, 13).

¹⁸ Prva ladja, »Kota Inten«, je 21. marca 1951 priplula v Rotterdam. Zadnja ladja, prav tako »Kota Inten«, pa 21. junija 1951 (Crosby 2016).

bi finančno pomagala lastnim državljanom, kaj šele novo prispelim kolonialnim subjektom (Wagtendonk 2008, 7).

6.4 Prva faza bivanja

Moluško prebivalstvo na Nizozemskem živi že več kot 60 let. Ob prihodu leta 1951 jih je bilo 12.500, danes pa je številka ocenjena na približno 42.000¹⁹.

Od samega začetka je bil postopek naselitve Molučanov na Nizozemskem prepleten s strukturnimi napakami. Te napake so dolgo preprečevale integracijo Molučanov v nizozemsko družbo in so vključevale: vsesplošni odpust iz vojske, predolgo vztrajanje v iluziji o začasnem bivanju, centralizacijo moluške politike in izolirano nastanitev te skupine. Tako Molučani kot nizozemska vlada so na začetku pričakovali, da bo bivanje Molučanov na Nizozemskem le začasno. Leta 1951 so vsi vpleteni mislili, da bodo ostali približno šest mesecev, vendar temu ni bilo tako. Kljub temu so vsi vztrajali v prepričanju, da bodo sicer ostali dlje, a še vedno le začasno. Posledice takšnega razmišljanja so očitne (Vermeulen in Penninx 2000, 37–38).

Ena največjih težav, s katero so se soočali Molučani na Nizozemskem, je bila izolacija od širše nizozemske javnosti. Moluški moški, ki so prispeli leta 1951, so bili skoraj brez izjeme vsi člani KNIL (Bartels 1989, 12). Marsikateri izmed njih se je v zgodnjih štiridesetih letih 20. stoletja boril proti Japoncem, ki so okupirali nizozemsko kolonijo med osvajanjem Pacifika. Delili so usodo s svojimi nizozemskimi soborci med večletnim prisilnim delom v japonskih taboriščih za vojne ujetnike. Medtem ko so nekatere Indonezijce iz drugih delov otočja Japonci uspeli pridobiti na svojo stran, da so z njimi sodelovali in se borili proti združeni vojski Nizozemcev in Avstralcev v Nizozemski Vzhodni Indiji, so se številni Molučani pridružili svojim kolonialnim gospodarjem v boju proti tem indonezijskim nacionalistom (Wagtendonk 2008, 8).

Ko so bili moluški vojaki na poti na Nizozemsko, se je nizozemska vlada odločila, da jih odpusti iz vojske takoj, ko prispejo. Zaradi tega so izgubili tako svoj poklic kot tudi svoj ugled (Vermeulen in Penninx 2000, 37). Počutili so se izdane, zato je zaupanje, ki so ga prej imeli do nizozemske vlade, zamenjalo nezaupanje in sovražnost (Offerman 2009, 13).

¹⁹ Glej priloga B.

Ko so se Nizozemci ob koncu vojne vrnil, so Molučani mislili, da je njihova neomajna zvestoba okrepila povezanost med narodom, zato so tisti, ki so leta 1951 prispeli na Nizozemsko, pričakovali, da bodo nagrajeni za pomoč, ki so jo nudili Nizozemcem med in po japonski okupaciji Indonezije (Bartels 1990, 7).

Nizozemska, ki si še ni popolnoma opomogla od uničenja iz druge svetovne vojne, ni vedela, kaj naj stori s priseljenci. Nizozemska vlada se je v naglici lotila priprave taborišč po državi, ki naj bi služila kot začasen dom za Molučane, dokler se ne vrnejo domov na Moluške otoke. Nizozemska vlada je Molučane nastanila v šestdeset taborišč²⁰, ki so bila v zelo slabem stanju (dve sta bili celo nekdanji nacistični koncentracijski taborišči)²¹ in pogosto pazljivo odmaknjena od nizozemskih mest in vasi z namenom izolacije od domačega prebivalstva, kar je zavrlo integracijo Molučanov v naslednjih desetletjih. Vojaki KNIL, ki so leta 1951 prispeli na Nizozemsko, so torej takoj prišli do tragičnega in ironičnega spoznanja, da jih Nizozemci zapirajo v taborišča, enaka tistim, iz katerih so bili pred kratkim izpuščeni. Čeprav je nizozemska vlada zagotovila precej storitev v teh taboriščih, je omejitev gibanja, ločitev od drugih Molučanov na Nizozemskem in nezmožnost stika z nizozemsko družbo zagotovo obudila boleč spomin na štiriletno japonsko okupacijo. Slike japonskih taborišč za vojne ujetnike so zelo podobne Westerborku²² in Vughtu, dvema nekdanjima nacističnima koncentracijskima taboriščema, kjer so potem stanovali nekateri moluški vojaki in njihove družine. Vojaki so bili ogorčeni, saj so bili mnenja, da jih je izdala vlada, za katero so se borili in trpeli. Molučani so se počutili, kot da bi jih »prodali«, in ta zamera je bila podlaga za

²⁰ Glej priloga C.

²¹ Ko je japonska vojska v začetku leta 1942 končno prevzela Nizozemsko Vzhodno Indijo, je zgradila številna taborišča, ki so se razprostirala po več tisoč indonezijskih otokih in kamor so zapirali vojne ujetnike in civilno nizozemsko prebivalstvo. Pogoji so bili obupni in v nadaljevanju vojne so se zaporniki soočali z mučnim prisilnim delom, neznatno zdravniško nego, podhranjenostjo. V taboriščih je bilo zaprtih tudi mnogo ambonskih vojakov, ki so se pod nizozemskimi poveljniki borili proti Japoncem. Moluška skupnost je pod japonsko oblastjo zelo trpela – zaradi posesti nizozemskih knjig ali slik kraljice Wilhelmine so pobijali celotne družine, še veliko več pa so jih prisilno preselili iz domačih vasi, da so japonske oblasti lažje nadzorovale prebivalstvo (Wagtendonk 2008, 8).

²² Westerbork je nizozemska vlada zgradila leta 1939, da bi tja sprejeli judovske begunce iz Nemčije. Nacisti so taborišče morali le prevzeti in lahko so ga uporabljali za vmesno postajo pri sistematičnem pošiljanju Judov v uničevalna taborišča (Bartels 1989, 13).

številne težave takratne in prihodnjih moluških generacij na Nizozemskem (Wagtendonk 2008, 8).

V svoji doktorski dizertaciji iz leta 1955 je Tamme Wittermans opisal položaj moluških vojakov in njihovih družin na Nizozemskem. Wittermans, nekdanji učitelj nizozemščine v Bataviji na otoku Java v Nizozemski Vzhodni Indiji, je preživel vojno in se začel zanimati za moluško skupnost po kratkem služenju v kraljevem nizozemskem vojnem letalstvu. Del njegove dizertacije vsebuje zgodovinsko pomembno in vznemirljivo sliko življenja Molučanov v taborišču. Spodnji opis predstavi dve plati izolacije, ki so jo Molučani doživeli na Nizozemskem. Po eni strani so svojo kulturo lahko ohranili nedotaknjeno, saj je bilo zelo malo interference, ampak dejstvo je bilo, da niso imeli praktično nobenega nadzora nad svojim življenjem na Nizozemskem (Wagtendonk 2008, 8–9).

Wittermans (1991, 16) je taborišče Schattenberg opisal takole:

Taborišče Schattenberg je predvojno vojaško taborišče, ki stoji na koncu stranske ceste in ga obdajata pušča in gozd. Najbližja nizozemska vas je pet kilometrov stran, najbližje provincialno mesto pa 23 ... Zazidano območje, ki obsega približno 30 hektarjev, obdaja ograja. Nekaj stavb je bilo spremenjenih v cerkev, mošejo, bolnišnico, šolo, trgovino in menzo ... Pisarne nizozemskih upravnikov, pošta in matični urad so ob cesti, tik za ograjo. Finančne zadeve, oskrba in priprava dnevnih obrokov za prebivalstvo, nastanitev, potovanja in prenos denarja, vse je v nizozemskih rokah.

Nekdanji vojaki so migrirali zato, da bi bili za kratek čas na varnem, toda obe strani sta upali in si, v mnogih ozirih nerealno, želeli, da bi v Indoneziji nastopila politična situacija, ki bi Molučanom omogočila, da se vrnejo v neodvisno moluško državo. Takšna miselnost je nizozemski vladi kratkoročno sicer koristila, a je na koncu vodila do najhujšega neuspeha v zvezi z moluško skupnostjo. S tem, ko je pustila času čas in upala, da se bo situacija rešila sama od sebe, se nizozemski vladi ni bilo treba meniti za moluško mizერიjo v državi. Za priseljence jim ni bilo potrebno urediti stalnih stanovanj, zaposlitve ali izobraževanja, saj je bila nizozemska vlada prepričana, da bo ta skupina ljudi čez nekaj let zapustila državo. Nobene potrebe ni bilo, da bi poskrbeli za njihovo integracijo ali da bi se vključili v nizozemsko družbo, saj jih je dom nenazadnje že čakal (Wagtendonk 2008, 10).

Po besedah profesorja Hansa van Amersfoorta je bila glede moluške problematike to ena glavnih napak nizozemske vlade, hkrati pa tudi napaka, ki se v določeni meri ponavlja tudi danes z muslimanskimi priseljenci. Pri obeh skupinah so domnevali, da bo bivanje priseljencev le začasno (Wagtendonk 2008, 11).

Leta 1957 je bil ustanovljen vladni komite, imenovan Verwey-Jonkerjev komite, ki je bil zadolžen za svetovanje o družbenoekonomskih vidikih moluške integracijske politike. Možnost vrnitve na Moluke je bila še vedno popolnoma odprta (Commissie Verwey-Jonker v Vermeulen in Penninx 2000, 38). S predlogi si je komite prizadeval za nadaljnjo integracijo Molučanov v nizozemsko družbo, izvršenih pa je bilo le malo. V nizozemski vladi je bil prisoten strah pred manjšinsko skupino – čeprav jih je urila nizozemska vojska, je nekatere vladne uradnike motilo, da je v državi toliko vojaško izurjenih tujcev. Eden izmed članov Komisariata je celo izjavil, da »nizozemska kolonialna vojska ni bila nič drugega kot tolpa izobčencev in razbijačev«. Zato ni presenetljivo, da je nizozemska vlada potrebovala toliko časa, da je uvidela, da bodo ti novi prebivalci na Nizozemskem ostali. To oklevanje je politikom v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja sicer omogočilo, da se izognejo vprašanju integracije Molučanov, vendar je prav tako povečalo razkol med moluško skupnostjo in njihovimi nizozemskimi sosedi, kar je v prihajajočih letih privedlo do hudega izbruha jeze in nasilja (Wagtendonk 2008, 11).

6.5 Integracija Molučanov v nizozemsko družbo

V tem poglavju bom opisala razvoj dogodkov, pomembnih za razumevanje integracije Molučanov. Osredotočila se bom na izobraževanje, položaj na trgu dela in razvoj na etno-kulturnem področju.

Glede na obdobje in državo rojstva lahko znotraj moluške skupnosti ločimo tri generacije. (Vermeulen in Penninx 2000, 38). Definirane so sledeče: rojeni pred letom ali leta 1930 (prva generacija), rojeni pozneje, ampak pred letom 1971 (druga generacija) in rojeni po letu 1970 (tretja generacija). Prva generacija je bila rojena v Indoneziji, zadnja pa na Nizozemskem. Druga generacija vključuje tako ljudi, rojene v Indoneziji (ki so mladi prišli na Nizozemsko) kot tudi tiste, rojene na Nizozemskem.

Stopnja priseljevanja Molučanov po letih 1951–1952 je ostala izjemno nizka, kar to skupino ločuje od drugih manjšinskih skupin na Nizozemskem, kot so Turki, Maročani, Surinamci in

Antilci. Stalen pritok prve generacije je oviralen dejavnik za integracijo teh skupin. Pri Molučanih ni tako, zato lažje sledimo poteku njihove integracije (Veenman 1994, 2).

Konec 60-ih let je bilo 80 % Molučanov na Nizozemskem še vedno brez državljanstva, ker niso hoteli ne indonezijskega ne nizozemskega; želeli so se namreč vrniti v neodvisno moluško republiko. Danes imajo skoraj vsi Molučani nizozemsko državljanstvo. Da nizozemski vladi ne bi bilo treba priznati, da sta vrnitev Molučanov in RMS le iluzija, so slednjim državljanstvo v času dolgoletnih pogajanj avtomatično dodelili (Oostindie 2010, 53).

Molučanom nizozemska vlada ni nikoli dodelila statusa narodne/etnične manjšine²³.

6.5.1 Vpliv politike na integracijo

Med političnimi ukrepi, ki so si prizadevali pospešiti integracijo Molučanov, lahko izpostavimo predvsem selitev iz taborišč v posebne mestne četrti (Veenman 1994, 51). Da bi usklajeval vladno politiko glede Molučanov, je bil leta 1952 ustanovljen Urad komisarja za pomoč Molučanom, CAZ (*Commissariaat Ambonzenzorg*). CAZ je bil orodje za uspešen sprejem in oskrbo te skupine priseljencev in ni le usklajeval politik, ampak jih je tudi izvajal. To je pomenilo, da se do leta 1968 ostali pomembnejši vladni organi niso skoraj nič ukvarjali s področjem moluške problematike. Ko so CAZ leta 1970 ukinili, je trajalo približno do leta 1980, da je večina vladnih organov postala aktivna na področju Molučanov. Vendar pa krivda za ta počasen postopek integracije ni zgolj na strani vlade, saj se tudi Molučanom samim dolgo ni zdelo potrebno približati se nizozemski družbi. Slednja jim je namreč odvzela zaposlitev in jim sprva ni dovolila vstopiti na trg dela. Zaradi malo stika z Nizozemci ni bilo razloga, da bi se naučili jezika. Nizozemščino so obvladali le mlajši, ki so hodili v šolo (Vermeulen in Penninx 2000, 39).

Vključitev moluških zadev v pristojnost ministra za izobraževanje je še en primer politike, ki je bila oblikovana izključno za pospešitev integracije Molučanov v nizozemsko družbo.

Začetek omenjene politike sega v leto 1970, ko je bil ukinjen CAZ. Nadaljevala se je z ukinitvijo moluškega oddelka na ministrstvu za socialno delo, zdravje in kulturo ter prenosom

²³ Nizozemska zakonodaja termina manjšina sprva sploh ni opredelila, kasneje pa je v sklopu Okvirne konvencije o varstvu narodnih manjšin manjšine opredelila kot »skupino državljanov, ki živijo znotraj meja države in ki se od večinske populacije razlikujejo po jeziku, kulturi in zgodovini – imajo pa lastno identiteto, ki jo želijo ohraniti«. Po mnenju nizozemskih pristojnih organov te kriterije na Nizozemskem izpolnjujejo le Frizijci (Council of Europe 2008, 3).

odgovornosti s tega ministrstva na druga. Vse to kaže na prizadevanje vlade, da Molučanov ne bi obravnavali ločeno, ampak bi bili deležni ugodnosti, ki so namenjene nizozemskim državljanom. Iz moluške skupnosti je prišla pobuda, da se moluške otroke vključi v zgodnje obdobje nizozemskega izobraževanja (Veenman 1994, 52).

Med drugim je tudi politika trga dela primer učinkovite odzivne politike, pri čemer pa je težko določiti ali je šlo za pobudo vlade ali pripadnikov moluške skupnosti. Primer tovrstnih ukrepov sta načrt za 1000 delovnih mest in Nacionalna mreža za izobraževanje in zaposlovanje Molučanov. Politika, ki ima tako neposredne kot tudi posredne koristne učinke na integracijo Molučanov, je del socialne politike, ki je odgovorna za oblikovanje lokalnih moluških organizacij, ki so pripomogle k naraščanju stopnje izobrazbe med Molučani. Tudi subvencioniranje je nedvomno spodbudilo vpis na višje stopnje srednješolskega izobraževanja. Omenjene politike so pripomogle k oblikovanju »nove elite«, ki je pomagala ločiti socialne probleme v moluški skupnosti od političnih vprašanj. To je vplivalo predvsem na spremembo identitete mladih Molučanov druge generacije (Veenman 1994, 52).

Podoben vpliv je imel tudi olajševalni zakon (*Faciliteiten Wet*) iz leta 1976 s pravili, ki urejajo položaj Molučanov na Nizozemskem brez nizozemskega državljanstva. Ta zakon je bil zapoznel odziv na spreminjajočo se indonezijsko zakonodajo, ki je urejala državljanstva. Prvotno naj bi bil zakon rešitev težav Molučanov brez državljanstva, ampak je postal veliko več kot to, saj je bil glavni predpis v zakonu, da se mora Molučane, ki so na Nizozemsko prišli v skupinah leta 1951 in 1952 in nimajo nizozemskega državljanstva, obravnavati kot Nizozemce. To med drugim tudi pomeni, da Molučani formalno ne smejo biti ovirani pri vstopu na trg dela. Tako je postal pravni položaj Molučanov boljši kot položaj katere koli druge etnične manjšinske skupnosti na Nizozemskem, saj je položaj ostalih urejal WABW oziroma *Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers* (Zakon o delu za tuje delavce). Lažji dostop do trga dela je Molučanom posledično pomagal pri njihovi integraciji v nizozemsko družbo (Veenman 1994, 53).

Kot odgovor na zajetja talcev v 70-ih letih je nizozemska vlada leta 1978 sprejela noto *Molukkersnota*, ki je pomenila novo prelomnico v odnosu med državo gostiteljico in Molučani. Nota je prav gotovo prvi pomemben korak Nizozemske k spremembi odnosa do moluške skupnosti. V času pred letom 1977 je vlada večkrat izjavila, da je vedno po najboljših močeh poskrbela za Molučane, *Molukkersnota* pa je prvi uradni dokument, v katerem nizozemska vlada priznava, da je pravzaprav sprejemala napačne politične odločitve, ki niso vedno pripomogle k integraciji Molučanov. Sprejeti dokument vsebuje vrsto ukrepov

kot so: večji poudarek na nizozemščini v srednjih šolah, več učiteljev za dvojezično in multikulturno izobraževanje v osnovnih šolah (Voort 2014, 64–68).

Primer politike, ki je vplival na integracijo Molučanov je bilo subvencioniranje Svetovalnega odbora za blaginjo Molučanov, IWM (*Het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers*). Prvotni namen te organizacije je bil popisati moluško prebivalstvo brez državljanstva, a je prerasla v glavni komunikacijski kanal med moluško skupnostjo in nizozemsko vlado, še posebej, ko je nizozemska vlada jasno poudarila, da se ne bo pogajala o političnih vprašanjih. Svetovalni odbor je nakazal pripravljenost, da bo socialne probleme reševal znotraj moluške skupnosti. V moluški skupnosti je imel pomembno vlogo, kar dokazujejo članki v mesečni reviji *Marinjo* in sodelovanje v Nacionalni mreži za izobraževanje in zaposlovanje Molučanov. V tem smislu je IWM nedvomno veliko pripomogel k integraciji Molučanov (Veenman 1994, 53–54). Prav zaradi tega ameriški raziskovalec Bartels opisuje IWM kot simbol moluške emancipacije (Bartels 1989, 261).

6.5.2 Delovanje znotraj moluške skupnosti

Razen vplivov, ki izvirajo iz politik, so integracijo Molučanov pospeševali postopki znotraj skupnosti same. Ti postopki so potekali tako na ravni institucij kot tudi na ravni posameznika. Primer prvega je postopna nadomestitev vodij prve generacije z mlajšo, drugo generacijo Molučanov v nacionalnih in v lokalnih organizacijah. Mlade so povabili, da postanejo svetniki mestnih četrti predvsem zaradi poznavanja nizozemske družbe. Na ravni posameznika se pozahodnjenje izraža v hitrem porastu individualizacije. Gre za neodvisen proces, na katerega ima politika zelo malo vpliva in je predvsem rezultat časa, saj tako vpliv nizozemskega okolja seže še globlje: z neposrednim stikom, med formalnim in neformalnim sodelovanjem in preko medijev. Takšni postopki, ki jih običajno ne opazijo niti vpleteni in napredujejo skoraj na skrivaj, so moluško skupnost na Nizozemskem pripravili na pospešen postopek integracije, ki se je odvijal zadnjih trideset let. Vendar ima svojo ceno, saj je opazen vedno večji medgeneracijski prepad med starejšimi in mlajšimi ter se hkrati pozablja na tradicionalne vrednote. Videti je, da je to cena, ki jo je bilo moluško prebivalstvo pripravljeno plačati za enakopraven status v nizozemski družbi (Veenman 1994, 54–55).

Nadaljevala bom s pregledom vključevanja Molučanov v nizozemsko družbo na različnih področjih in sicer za vsako izmed treh generacij posebej. Ta področja so: izobraževanje, zaposlitev, nastanitev in organizacije ter družina in vzgoja.

6.5.3 Izobraževanje

Molučani pripisujejo izobraževanju velik pomen, četudi je večina vojakov, ki so prišli na Nizozemsko, imela osnovno izobrazbo in le maloštevilni so se po letu 1951 prekvalificirali. Tisti, ki so se vrnili v šole, so to storili zato, ker so menili, da jim bo dodatna izobrazba koristila, ko bodo spet na Molukih. Veliko zanimanja so vzbudili tečaji za ženske. CAZ jim je ponujal raznovrstne tečaje, predvsem s področja gospodinjstva (Vermeulen in Penninx 2000, 43). Stopnja izobrazbe prve generacije je bila precej nizka, kar nazorno prikazuje podatek, da je 93 % moških in 95 % žensk imelo osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo (Veenman 1994, 17).

Večini Molučanov prve generacije se učenje jezika ali poklicno izobraževanje ni zdelo potrebno (Veenman 1994, 47).

Čeprav je CAZ nekajkrat neuspešno poskusil uvesti indonezijsko izobraževanje, je druga generacija hitro začela obiskovati običajne nizozemske šole. Ponekod je bila kot učni jezik uporabljena malajščina, vendar so se hitro pojavile razprave o metodi imerzije v običajnem nizozemskem izobraževanju. Poročilo Verwey-Jonkerjevega komiteja (1959) navaja, da so moluški učenci v primerjavi z nizozemskimi v povprečju potrebovali več časa, da so končali šolanje. Komite je to deloma pripisal slabšemu znanju nizozemščine, a izrazil optimizem za prihodnost (Vermeulen in Penninx 2000, 43).

Za drugo generacijo Molučanov – in zlasti starejšo skupino – je bil začetek šolanja težak. Morala se je spopasti z jezikovnimi preprekami, ker se je doma govorila predvsem malajščina, nizozemščina pa le redko. Obdobje šolanja je za številne Molučane druge generacije predstavljalo neprijetno izkušnjo prav zato, ker so se v šoli soočali z »življenjem v dveh svetovih«, saj so bili razpeti med moluško in nizozemsko kulturo (Veenman 1994, 17).

Na izbiro šole moluške mladine, je pogosto vplivala želja, da bi mladostniki čim dlje ostali skupaj. *Molukkersnota* iz leta 1978 je izobraževalnim možnostim Molučanov namenila več pozornosti in vlada je izrecno izbrala izobraževalni pristop, ki je bil usmerjen k stalnemu prebivanju in ustalitvi v nizozemsko družbo. Po besedah IWM je bilo imerzijo potrebno nadomestiti z dvokulturnim izobraževanjem. Verjeli so, da bodo s posvečanjem pozornosti nizozemščini in malajščini ter nizozemski in malajski kulturi zmanjšali vrzel med šolskim in domačim okoljem (Vermeulen in Penninx 2000, 44).

Izobraževalne možnosti druge generacije so se v osemdesetih letih nekoliko izboljšale. Številni Molučani z nizko izobrazbo ali tisti, ki so prekinili izobraževanje, so lahko na Nizozemskem pridobili višjo poklicno ali strokovno izobrazbo. V nasprotju s prvo generacijo

Molučanov je druga generacija že poznala nizozemski izobraževalni sistem. Starejši so namreč lahko svetovali svojim otrokom in jih vodili, kar prvi generaciji ni bilo dano (Vermeulen in Penninx 2000, 51). S pomočjo aktivnega vključevanja moluških institucij in učiteljev je izobraževanje postalo »nekaj, kar pride samo od sebe« (Vermeulen in Penninx 2000, 53; Veenman 1994, 36).

6.5.4 Zaposlitev

Zaradi gospodarskega razvoja je bila prva generacija izključena s trga dela. Številni so bili razglašeni za nesposobne za delo, drugi so bili brezposelni ali pa so se predčasno upokojili (Vermeulen in Penninx 2000, 45). Pripadniki prve generacije so sprva delali na kmetijah, nato pa opravljali tudi preprostejša dela (Veenman 1994, 47).

Drugo generacijo je zaznamovala nizka povprečna stopnja izobrazbe, nepoznavanje jezika, težave pri prijavi na delovna mesta in uporaba manj učinkovitih metod iskanja dela – vse to pojasni visoko, 50-odstotno stopnjo brezposelnosti. Iskanje dela je dodatno oteževala diskriminacija s strani delodajalcev, podkrepljena s slabim slovesom, ki so ga mladi Molučani pridobili zaradi incidentov s talci (Veenman 1994, 45–46).

V osemdesetih letih so Molučani zelo napredovali na trgu dela. Večina članov prve generacije, rojena pred letom 1930, je do leta 1990 dosegla starost, ko so se lahko upokojili. Za boljši položaj je bila torej odgovorna zlasti druga generacija. Stopnja brezposelnosti je najbolj strmo padla pri najmlajši podskupini druge generacije, predvsem pri moških. Vseeno je bila leta 1990 stopnja brezposelnosti med Molučani še vedno dvakrat tolikšna kot med Nizozemci (Vermeulen in Penninx 2000, 53).

6.5.5 Nastanitev

Molučani so bili nastanjeni v taboriščih na 91 lokacijah. Po letu 1957 se je začela gradnja stanovanjskih naselij in odpravljanje taborišč. Mestne četrti, ki jih je načrtoval CAZ, bi bile zgrajene za skupno največ 50 stanovanj sredi nizozemskih naselij. Tega pogosto niso mogli izvesti, ker nekatere občine niso želele sodelovati, poleg tega pa so se bili številni Molučani pripravljani preseliti le, če bi to lahko storili v večji skupini. Prva generacija Molučanov, ki živi v zgoščenih stanovanjskih naseljih, ima še vedno le malo stikov z Nizozemci (Veenman in Vermeulen in Penninx 2000, 46–47).

Selitev v stanovanjska naselja je bolj vplivala na drugo generacijo, ki je bila tu bolj dovzetna za vplive Nizozemcev kot v taboriščih (Vermeulen in Penninx 2000, 47).

Druga generacija se je postopoma izseljevala iz moluških mestnih četrti; nekateri po lastni volji, drugi zaradi pomanjkanja stanovanj v četrtih, kar je bila posledica vladne politike. Toda čeprav ne živijo več v moluških četrtih, si številni še vedno želijo in se tudi trudijo ohranjati stik s svojo skupnostjo (Veenman 1994, 26).

6.5.6 Organizacije

Za moluško skupnost je bila in je še vedno značilna visoka stopnja homogenosti. To velja tako za interesne skupine, ki delujejo v lastnem interesu, kot tudi za verske skupnosti, skupaj s pridruženimi mladinskimi in ženskimi organizacijami (Vermeulen in Penninx 2000, 47).

Leta 1969 si je največja moluška interesna skupina, *Badan Persatuan* (BP), prizadevala, da bi ministrica za kulturo, rekreacijo in socialno delo, Marga Klompé, organizacijo prepoznala kot svetovalni odbor za moluške zadeve. BP je želel nadomestiti nizozemsko-moluški komite, ki je do takrat svetoval vladi glede moluških vprašanj. Člane tega komiteja so imenovali pristojni ministri. Stališče BP je bilo, da imajo lahko vlogo svetovalca samo Molučani, ker pa je BP predstavljala poenoteno moluško gibanje, naj bi ta vloga pripadala njim. Ministrica Klompé je njihovo zahtevo zavrnila. Tako se je začela dolga pripravljalna faza, ki je sedem let pozneje vodila do ustanovitve IWM. Glavna naloga tega organa je bila, da svetuje glede blaginje Molučanov na Nizozemskem (Vermeulen in Penninx 2000, 48).

IWM je igral pomembno vlogo pri spodbujanju sodelovanja z nizozemskimi institucijami. Odbor je uspešno sklepal kompromise, da bi dosegel boljši položaj za Molučane na Nizozemskem, zaradi česar so se po njem zgledovale tudi druge moluške institucije (na primer Državni center za izobraževanje Molučanov). *Gerakan Pattimura*, moluška mladinska organizacija, katere člani so bili pretežno študentje, se je obrnila proti tradicionalnim idealom RMS in iskala povezavo z gibanji v državah tretjega sveta ter bila kritična do režima v Indoneziji (Vermeulen in Penninx 2000, 55).

6.5.7 Družina in vzgoja

Način vzgoje v moluških skupnostih se je sčasoma bistveno spremenil (Bartels, Von Benda-Beckmann in Leatemia- Tomatala v Vermeulen in Penninx 2000, 48). Prva generacija je bila vzgojena na vojaški način in v avtoritativnih gospodinjstvih z očetom na čelu. Starši so se

dolgo upirali pozahodnjenju svojih otrok, ampak se niso dovolj zavedali vpliva šol, medijev in potrošniške politike (Vermeulen in Penninx 2000, 48).

Druga generacija svojih otrok ni hotela vzgajati na enak avtoritativen način, ki ga je izkusila sama. Odnosi med starši in otroki so postali bolj uravnoteženi. Vzgoja je bila veliko manj tradicionalna, skupnost je imela na otroke bistveno manjši vpliv in imeli so več priložnosti za individualen razvoj. Tretja generacija je tako v mnogih pogledih zelo podobna svojim nizozemskim vrstnikom (Vermeulen in Penninx 2000, 49).

Oster porast mešanih zakonov kaže na vse večji stik z Nizozemci in zlasti na njegovo intenzivnost. Presenetljivo je, da je v številnih mešanih zakonih nemoluškega zakonca močno pritegnila moluška skupnost, kljub temu pa mešani pari običajno niso živeli na območjih z zgoščeno moluško populacijo (Vermeulen in Penninx 2000, 50).

»Biti Molučan« je za tretjo generacijo Molučanov predvsem vprašanje videza in aktivne refleksije. Glede etničnosti se čuti drugačna od avtohtonih Nizozemcev, iz česar tudi izhaja njihova usmerjenost k lastni skupnosti. Vseeno pa se po načinu življenja in socialno-ekonomskih težnjah močno zgledujejo in želijo približati nizozemski družbi (Vermeulen in Penninx 2000, 58).

Tudi članstvo v združenjih in skupnostih je lahko pokazatelj stopnje adaptacije nizozemski družbi. Leta 1990 se je druga generacija Molučanov še vedno večinoma odločala za članstvo v moluških organizacijah, ampak so se v primerjavi s kolegi iz prve generacije vseeno veliko pogostejše včlanili tudi v nizozemske organizacije (Vermeulen in Penninx 2000, 58).

Tretja generacija se razvija bolj individualistično kot prejšnje in tako so mladi Molučani vse pogostejše emancipirani državljani, ki sodelujejo v nizozemski družbi z občutkom samospoštovanja in so ponosni na svoje poreklo (Vermeulen in Penninx 2000, 58).

Vse več moluških imen se je začelo pojavljati na položajih ali področjih, za katera se je do nedavnega zdelo, da niso namenjeni Molučanom. Po letu 1990 o Molučanih ni moč najti nobenih novih statističnih podatkov. Ni jih mogoče izslediti glede na državo porekla, torej so na nek način brez države, saj ne pripadajo Nizozemski niti Indoneziji, kar velja tudi za mnoge Nemolučane. Ker vlada ne registrira oseb na podlagi etnične pripadnosti, podatki o socialno-ekonomskem položaju Molučanov niso več ažurni. V preteklosti je taka registracija potekala s

pomočjo samoopredelitve (smatrate, da ste Molučan?), in sicer na podlagi dogovorov z IWM. Zaradi nove zakonodaje tovrstni postopki niso več dovoljeni. Do odgovorov na vprašanje, kakšno je trenutno stanje v moluški skupnosti, je mogoče priti tudi s pomočjo raziskav. Nazadnje so jih izvedli v letih 1983 in 1990 – od takrat na tem področju niso izvedli nobene raziskave več (Vermeulen in Penninx 2000, 59–60). Iz tega sledi, da sem v svojem diplomskem delu omejena na podatke izpred dvajset ali več let.

6.6 Etnična metamorfoza Molučanov

V sledečem poglavju bom pozornost namenila enemu zanimivejših čtiv (Bartels 1990, 1–12) in povzela ugotovitve, do katerih sem prišla pri analizi te literature o Molučanih, ki po mojem mnenju dobro predstavi njihovo mnenje o Nizozemcih.

Pretvorba v »temnopolte Nizozemce«

Poistovetenje Amboncev s svojimi nizozemskimi kolonialnimi gospodarji je bilo tako popolno, da je nizozemski duhovnik Hendrik Kraemer po obisku Ambona leta 1926 povedal naslednje: »Počutijo se vsaj napol Evropejce in želijo biti Evropejci« (Kraemer v Bartels 1990, 3).

Kraemer je dobro prikazal samopodobo krščanskih Amboncev med pozno kolonialno dobo. Čaščenje nizozemske zastave in slike kraljeve družine, ki je bila na stenah skoraj vsake ambonske hiše, še bolj pričajo o bližini, ki jo čutijo do Nizozemcev. Vendar pa bi bilo pravilneje, če bi Kraemer rekel: »Počutijo se vsaj napol enaki Evropejcem in želijo biti podobni Evropejcem«. Kajti Ambonci nikoli niso želeli postati Evropejci, ampak so si prizadevali, da bi bili enakovredni Nizozemcem med domorodnimi ljudstvi Vzhodne Indije. Da bi zaščitili svoj privilegiran, a negotov položaj pri vrhu kolonialne hierarhične lestvice, so morali žrtvovati delce svoje kulturne dediščine in prenesti poudarek svoje kulturne identitete na najkoristnejša stališča, torej tista, ki so jih Nizozemci najbolj cenili: vdanost Nizozemcem, izobraževanje po zahodnem vzoru, vojaške veščine in bojevitost (Bartels 1990).

6.6.1 Religija

Kršćanstvo je postalo najpomembnejši simbol identitete, saj jih je najtesneje identificiralo z Nizozemci in najjasneje ločilo od muslimanov, hindujcev, animistov in preostalega domorodnega prebivalstva. Svoj položaj so celo imenovali *pangkat Serani*, t.j. »položaj

kristjana«, ki so ga imeli za malo nižjega od Evropejca, ampak višjega od muslimana, pogana ali Kitajca (Kraemer v Bartels, 1990, 4). V najboljšem primeru so položaj dosegli tako, da so se o religiji izobraževali in birno prejeli v nizozemščini, saj so verjeli, da je bilo mistično moč, ki so jo imeli Nizozemci, lažje prenašati v nizozemskem jeziku, še bolje pa je bilo, če so obred opravljali nizozemski duhovniki (Bartels 1990).

6.6.2 Izobraževanje

Izobraževanje v nizozemščini so vedno pogosteje videli kot magično formulo, ki jih je približala kolonialnim gospodarjem in hkrati oddaljila od drugih etničnih skupin znotraj kolonialnega imperija. V dvajsetih letih prejšnjega stoletja je bila vnema po učenju nizozemščine tako močna, da nizozemske šole niso uspele obvladovati povpraševanja. Starši so žrtvovali ogromno denarja, da so otroke vpisali na nizozemske šole, da pa bi jih lahko poslali v Evropo, so si številni želeli urediti pravni status Evropejca (*gelijkstelling*), ki je ponujal tudi druge pravne in poklicne ugodnosti, verjetno pa je najpomembneje, da je simboliziral njihove besede, da so skoraj enaki Nizozemcem (Bartels 1990).

6.6.3 Militarizem

Tudi na bojišču so se dogajale simbolične spremembe. Heroj ambonskih vojakov KNIL ni bil Pattimura, zadnji ambonski junak, ki se je upiral Nizozemcem, ampak najemniški stotnik Jonker²⁴, ki se je boril na strani Nizozemcev v zgodnji kolonialni dobi v sredini 17. stoletja, ko so se tako ambonski muslimani kot kristjani poskušali osvoboditi belih vsiljivcev. Jonkerjev grob je postal središče čaščenja za ambonske vojake, ki so tam opravljali darovanja v upanju na prejem magičnih moči. Verjeli so, da duh Jonkerja ter njegove žene spremlja vojake v boj in pojavile so se zgodbe o tem, da se v hudi stiski pojavita v obliki golobic in vojake v zadnjem trenutku rešita pred neizbežno pogubo (Bartels 1990).

²⁴ Čeprav je bil Jonker nedvomno zvest služabnik Nizozemske in se je zanjo boril tudi na Cejlonu, je nenavadna oseba za mit o večni zvestobi, saj so ga usmrtili Nizozemci po obtožbi, da je načrtoval izdajo. Jonkerjeva usoda bi morda morala služiti kot opozorilo ambonskim vojakom (Bartels 1990, 5).

6.6.4 Kultura in *adat*

Kot statusni simbol svoje superiornosti so si Molučani prisvojili določene elemente nizozemskega vedenja in življenjskega sloga in hkrati zanemarjali ali celo zavestno opuščali velik del svojega lastnega tradicionalnega *adata*. V KNIL, na primer, sta uživanje določene nizozemske hrane in nošnja škornjev postala statusna simbola, ki sta vojaka razlikovala od domorodnih vojakov, ki niso bili moluškega porekla.

Moluške otoke so ponosno imenovali »Dvanajsta nizozemska provinca«, sebe pa »temnopolti Nizozemci« (*Belanda Hitam*) in s tem simbolizirali svojo bližino z Nizozemci kot tudi svojo ločeno identiteto. Prav tako zadovoljni so bili, da so temnopolti, kot da so Nizozemci, zato so uporabljali termin temnopolti Nizozemci. To ni bil le častni naziv, s katerim so se poimenovali in hoteli izraziti bližino z Nizozemci ter superiornost v primerjavi z ostalimi etničnimi skupinami v Vzhodni Indiji; želeli so tudi jasno sporočiti tako Nizozemcem kot ostalim domorodnim skupinam, da so posebni in imajo zaslužen višji položaj v kolonialni hierarhiji (Bartels 1990).

6.6.5 Nasprotniki lojalistov

V mit o večni zvestobi pa niso verjeli vsi Ambonci. Številni vojaki KNIL in ambonska intelektualna elita, sestavljena iz ljudi, ki so imeli možnost pridobitve univerzitetne izobrazbe, vključno z nekaterimi, ki so študirali na Nizozemskem, so bili prepričani, da mit koristi predvsem nizozemski politiki zatiranja ne le drugih etničnih skupin, ampak tudi Amboncev. Kot so Nizozemci upali, je ta elita prevzela zahodna stališča, misli in dejanja, vendar se je naučila še preveč. Popolnoma so sprejeli zahodne ideologije, kar pa jih ni spremenilo v zveste lakaje Nizozemcev, temveč v prave »temnopolte Nizozemce«, ki so se borili za emancipacijo vseh Indonezijcev na območju Vzhodne Indije v obdobju med svetovnima vojnama (Bartels 1990).

Ambonski vojaki KNIL so ostali zvesti Nizozemcem. Med drugo svetovno vojno so se številni tajno borili za Nizozemce proti Japoncem in indonezijskim nacionalistom. Drugi so z Nizozemci delili obroke v japonskih vojaških zaporih in na bojiščih rešili številna nizozemska življenja. Ko so se po vojni Nizozemci vrnili, je KNIL užival prenovljeno priljubljenost, zato so Nizozemci z lahkoto našli številne mlade rekrute na Molukih, ki so se pridružili vračajočim se veteranom (Bartels 1990).

6.6.6 Shizmogeneza: temno proti svetlemu

Molučani so mislili, da je njihova neomajna zvestoba Nizozemcem okrepila povezanost med narodom, zato so tisti, ki so leta 1951 prispeli na Nizozemsko, pričakovali, da bodo nagrajeni za pomoč, ki so jo nudili Nizozemcem med in po japonski okupaciji Indonezije. Prispeli vojaki so bili še vedno večinoma »temnopolti Nizozemci«, ponosni tako na svoje poreklo kot na bližino z Nizozemci, ki so jih še naprej občudovali in se jih bali. Ko pa so nizozemski uradniki Molučane zaprli v taborišča in jih nečastno odpustili iz vojske, je pojem »temnopoltih Nizozemcev« v hipu izginil. Molučani so se hitro nehali enačiti z nekdanjimi gospodarji in pričeli s shizmogenezo. Molučani, ki so v kolonialnih časih dajali takšen poudarek vsemu skupnemu z Nizozemci, so naredili popoln preobrat in se sedaj osredotočili na razlike. Razvili so novo etnično identiteto in se poimenovali Molučani, poudarjali so svojo »Moluškost« in se tako radikalno ločili od Nizozemcev (Bartels 1990).

Prejšnja slika Nizozemcev kot zaveznikov je bila uničena, na njeno mesto pa je prišla takšna, ki jih je predstavljala kot izkoriščevalce in izdajalce. Z očrnitvijo Nizozemcev je bila pretrgana še zadnja vez, ki jih je povezovala, in postopek shizmogeneze je bil zaključen.

6.6.7 Iskanje nove identitete

V poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja so se za spremembo imena odločili v krščanski moluški skupini KNIL, katere mlajši, povečini na Nizozemskem rojeni člani, so se vedno pogosteje imeli za Južne Molučane. Sprememba imena je bila do neke mere le površinska, saj je vsebovala isto moluško identiteto. Vseeno pa je opozorila na naraščajočo politično radikalizacijo moluške mladine in njihovo zahtevo po neodvisni južnomoluški državi ter dosegla vrhunec v ugrabitvah in drugih terorističnih dejanjih v sedemdesetih letih.

V letih po ugrabitvah, od poznih sedemdesetih let naprej, je bilo ime spet spremenjeno in še bolj posplošeno v Molučani.

Novo ime odraža tudi začetek temeljitega iskanja identitete med mladimi, ki poskušajo rešiti svojo posebno drugačnost po izgubljenem idealu RMS in izpostavljenosti zahodni kulturi. Nova etnična obuditev pod vodstvom urbanega moluškega prebivalstva je vodila do ozaveščenosti in kritičnega ovrednotenja moluškega *adata* ter zgodovine med mladimi in jim dala svojevrsten etnični ponos, ki jim je olajšal delovanje in integracijo (vsaj ekonomsko) v nizozemsko družbo.

Z zaključkom postopka etničnega slabljenja, ki je oddaljen še kakšno generacijo ali dve, bo zaključen še en cikel nizozemsko-moluških odnosov. Začelo se je v 19. stoletju v Vzhodni Indiji, ko so Molučani sami sebe začeli dojemati kot »temnopolte Nizozemce« in navzven želeli biti Nizozemci, ampak so še naprej razmišljali in živeli kot Molučani. Po prihodu na Nizozemsko so prišli do travmatičnega spoznanja, da jih Nizozemci več ne potrebujejo, zato je nastopilo obdobje zavračanja nizozemskih vrednot in poudarjanja temnopolte identitete. Zadnja faza je spreminjanje v »belopolte Molučane«, ki razmišljajo in živijo kot Nizozemci, vendar želijo biti Molučani. Zato izrazito zavračajo asimilacijo in želijo z Nizozemci bivati v sožitju, v katerem so ločeni, vendar enakovredni partnerji znotraj nizozemske družbe (Bartels 1990).

6.7 Radikalizacija političnega gibanja

Nizozemska ima na področju terorizma burno zgodovino. V sedemdesetih letih dvajsetega stoletja je bilo na Nizozemskem na desetine terorističnih napadov. Za številna bombardiranja so bile odgovorne organizacije, kot so Al-Fatah, RAF in Rode Jeugd (Fumerton 2013, 2).

V omenjenem desetletju so bile na Nizozemskem aktivne številne teroristične organizacije, med drugim palestinski Al-Fatah, irska IRA in nemški RAF. Na nizozemskih tleh so občasno izvajale napade, ki pa niso bili usmerjeni proti nizozemskemu prebivalstvu, ampak med drugim proti naftnemu skladišču ali proti britanskemu veleposlaniku. Nasilna nizozemska organizacija *de Rode Jeugd* (Rdeča mladina), je bila odgovorna za številna bombardiranja v sedemdesetih letih, ki prav tako niso bila usmerjena proti nizozemskim državljanom. Nasprotno pa je veljalo za terorizem južnih Molučanov. Zaradi njihovih dejanj je umrlo več kot ducat ljudi (Fumerton 2013, 2–16).

Moluški nacionalizem (ki je podpiral RMS) je postal del vsakdanjega življenja že v taboriščih, nacionalistična ideologija pa se je prepletla z nauki moluške cerkve. Organizirali so parade, dvigovali zastave in se zbirali na posebnih srečanjih, kjer so molili za gverilske upornike na Seramu. Moluška cerkev je postala pomemben posrednik, ki je širil in utrjeval ideal RMS. V zgodnjih petdesetih letih je vlada RMS s Serama na Nizozemsko poslala številne delegacije, ki so iskale podporo moluški težnji. Zaradi nacionalistične ideologije so novo prispele Molučane podpirale tudi nizozemske desničarske kalvinistične organizacije (Steijlen 1991, 28).

Moluško nacionalistično gibanje na Nizozemskem se je krepilo. V Haagu se je odvijalo več masovnih demonstracij, ki so se jih udeležili Molučani iz taborišč povsod po Nizozemskem. Glavni politični cilj Molučanov na Nizozemskem je bilo iskanje podpore gverilskemu gibanju na Seramu. To so poskušali doseči z zbiranjem denarja in iskanjem priznanja RMS na Nizozemskem in na mednarodni ravni (Steijlen 1991, 28–29).

Velika sprememba se je zgodila sredi šestdesetih let, ko je bil Soumokil aretiran, s tem pa je bilo tudi konec gverilskega gibanja na Moluških otokih. Po Soumokilovi usmrtitvi leta 1966 je sledilo nekaj uspešnih poskusov poenotenja moluških organizacij na Nizozemskem. Na enem od srečanj je bila ustanovljena nova organizacija, *Badan Persatuan*, sestavljena pa je bila tudi vlada v izgnanstvu. Novi predsednik RMS je postal J. A. Manusama, ki je prišel na Nizozemsko kot član ene od delegacij v zgodnjih petdesetih letih in je bil eden od pobudnikov razglasitve RMS. S sestavo vlade v izgnanstvu so se obeti za RMS močno spremenili. Na Moluških otokih je gibanje zamrlo, zato se nanj ni bilo več moč obrniti in prositi za podporo ali priznavanje. Nacionalistična pobuda je prišla docela v roke moluških izgnancev na Nizozemskem (Steijlen 1991, 29).

Večina Molučanov druge generacije je odrasla v družinah, kjer je bil oče prej častnik nizozemske kolonialne vojske, od koder je bil ob prihodu na Nizozemsko odpuščen in prisiljen si je bil najti novo delo. Veliko teh moških je bilo degradiranih na hlapčevsko delo izpod ravni njihove telesne pripravljenosti in izobrazbe. Tako so najstniki, predvsem moluški fantje, odrasli ob gledanju, kako je nizozemska vlada njihove očete na nek način oropala moškosti. Moluški najstniki so bili po eni strani jezni na nizozemsko vlado, po drugi strani, pa so se sramovali svojih staršev (Wagtendonk 2008, 34–35).

Do začetka šestdesetih let se je moluška mladina zelo redko politično udejstvovala na področju moluškega nacionalizma, saj je bila to domena prve generacije. Po letu 1960 pa so se mladi Molučani začeli organizirati in bolj dejavno sodelovati v masovnih demonstracijah (Steijlen 1991, 25–42).

Mladi so težko prišli do zaposlitve, ker so se nizozemski sindikati bali konkurence. Prav tako niso prejeli dohodkov ali pokojnin, le dajatve v naturalijah in tedenske žepnine. Nizozemskega državljanstva niso mogli pridobiti, saj naj bi bili na Nizozemskem le začasno. Težave so imeli tudi z učenjem nizozemščine, saj so bili izolirani od preostanka nizozemske družbe. Ko je v poznih petdesetih letih postalo jasno, da bodo Molučani ostali na Nizozemskem, so se njihovi življenjski pogoji začeli počasi izboljševati. Vseeno pa je

brezposelnost med Molučani ostala na visoki ravni; njihovi dohodki so bili nizki, zato se niso uspešno integrirali v nizozemsko družbo. Ljudje, ki so nekoč uživali privilegiran položaj v Nizozemski Vzhodni Indiji, so se s tem težko sprijaznili. Rešitev so torej našli v težnji po RMS, na katero je do takrat večina Molučanov v Indoneziji že pozabila. Torej je razumljivo, zakaj je druga generacija Molučanov toliko bolj cenila ideal RMS. Zamera zaradi ravnanja s starši, občutek izobčenosti na Nizozemskem, visoka brezposelnost, nizka izobrazba in slabi bivalni pogoji – to so le nekateri od dejavnikov, ki pojasnijo, zakaj je druga generacija tako goreče podpirala neodvisnost skupine otokov, ki jih še nikoli ni obiskala. Težje je pojasniti, zakaj so se bili nekateri mladi Molučani pripravljeni zateči k terorističnim dejanjem v svoji težnji po RMS. V svojih izjavah, s katerimi so se pred sodiščem zagovarjali zaradi terorističnih dejanj, so trdili, da je bila uporaba sile edino razpoložljivo sredstvo, s katerim so lahko preusmerili pozornost javnosti in vlade na trpljenje Molučanov po 25 letih zapostavljanja. Proti koncu leta 1970 so Molučani nekaj časa upali, da bodo z zasedbo rezidence indonezijskega veleposlanika v Wassenaarju dosegli večjo spremembo v odnosu nizozemske vlade. Vlada je obljubila, da bo uredila sestanek med predsednikom vlade, De Jongom, in predsednikom RMS v izgnanstvu, Manusamo, dogovori s sestanka pa bodo poslani indonezijski vladi. Upi so se hitro razblinili, saj sestanek ni obrodil sadov in Nizozemska vprašanja RMS ni uvrstila na dnevni red OZN ali kakšnega drugega mednarodnega foruma. Pet let pozneje je Nizozemska vlada dala jasno vedeti, da je zadeva RMS zanjo zaključena in da bo večina Molučanov verjetno ostala na Nizozemskem. Čez nekaj mesecev, 25. novembra 1975, je nizozemska kraljica razglasila neodvisnost Surinama in v svojem govoru povedala, da imajo vsi ljudje pravico do samoodločbe. To je razbesnelo številne Molučane, ki niso razumeli, zakaj je bilo Surinamcem odobreno, kar je bilo njim odrečeno. Posledica sta bili dve najbolj travmatični teroristični dejanji v nizozemski zgodovini (Janse 2005, 59–60).

Glavni cilj teroristov je bil nizozemsko vlado prisiliti, da zagotovi neodvisnost RMS, kar je najprej obljubila, nato pa tega po mnenju južnih Molučanov ni izpolnila. Pozornost nizozemske vlade in javnosti so pritegnili z izvedbo več nasilnih napadov. Prvega so izvedli leta 1970, ko so zasedli uradno rezidenco indonezijskega veleposlanika, pri čemer je bil ubit en policist. Leta 1975 sta bili hkrati izvedena dva napada; v Amsterdamu so zasedli indonezijski konzulat, v Drenthu pa so ugrabili vlak. Nekaj podobnega se je zgodilo čez dve leti. Spet so ugrabili vlak in hkrati zasedli osnovno šolo. Zadnje dejanje je bilo izvedeno leta 1977, ko so zasedli provincialno hišo v Assnu. Med temi napadi je bilo ubitih 16 ljudi, od tega

6 teroristov (Wielenga v Fumerton 2013, 9). Teroristi so skoraj v vseh primerih izbrali manj varovane tarče in brez pomisleka izvajali napade tudi na nizozemsko civilno prebivalstvo. To je oblika klasičnega terorizma – napad na eno skupino, da bi poslali sporočilo drugi, v tem primeru nizozemski vladi. Vzrok za južnomoluški terorizem je bil izključno nacionalizem. Teroristi so menili, da je Nizozemska odgovorna za nered, ki je za njimi ostal v nekdanji koloniji, sploh kar se tiče RMS. Ko je vlada obsodila dejanja Molučanov, je postalo jasno, da nanje gledajo kot na kulturni problem: predvsem kot na krivdo spodletele integracijske politike (Fumerton 2013, 2–16).

6.7.1 Integracijski ukrepi kot posledica terorističnih dejanj

Po letu 1975 je vlada okrepila svoje prizadevanje, da bi rešitev dosegla z dialogom in razrešitvijo problemov. Maja 1976 je osnovala komisijo, ki sta ji predsedovala A. Köbben, profesor sociologije, in L. Montouw. Komisija je imela tri zadolžitve: posredovati med nizozemsko vlado in Molučani ter tako miriti trenutne in bodoče napetosti, raziskati politično situacijo na Moluških otokih in posledično ugotoviti, ali med Molučani še vedno prevladuje težnja po RMS ter z analizo zgodovinskih virov ugotoviti, ali so Molučani upravičeno verjeli, da jih je nizozemska vlada v poznih štiridesetih in zgodnjih petdesetih letih izdala. Poleg tega je nizozemska vlada začela upoštevati priporočila, ki jih je leta 1957 pripravila komisija, ki ji je predsedoval Verwey-Jonker. Priporočila so predvidevala izboljšanje življenjskih pogojev Molučanov, predvsem stanovanjske problematike (Janse 2005, 62).

6.7.2 Sojenje moluškim teroristom

Moluške teroriste, ki so napade preživeli, so kazensko preganjali in jim sodili. Ni jih bilo težko obsoditi. Ne le, da so jih zasačili pri dejanju, tudi priznali so krivdo za napade. Vztrajali so le pri tem, da se vsem dosodi enaka kazen, saj so menili, da si delijo odgovornost za teroristična dejanja. Pomembna zanimivost sojenj je bil način, kako so sodišča obravnavala politični vidik zločinov. Sodišče je upoštevalo, da obstaja zgodovinska povezava med razočaranji v povezavi z RMS in dejanji nizozemske vlade. Prav tako je upoštevalo, da kazen ne more pomagati razrešiti globljih problemov, zato je nizozemsko vlado pozvalo, naj reši težave tako, da z Molučani odpre zdrav dialog (Janse 2005, 61–62).

6.8 Tretja generacija in RMS

6.8.1 Ideal RMS v 90-ih

Na začetku leta 1990 je ideal RMS začel vzbujati pozornost tretje generacije Molučanov. Smeets in Steijlen pišeta, da je proces vzpodbudilo njihovo iskanje korenin ter zanimanje za zgodovino lastnega naroda, o čemer so jim starši povedali zelo malo. K njihovem zanimanju je v veliki meri pripomoglo tudi dejstvo, da je večina živela znotraj moluške skupnosti, kjer je bil ideal RMS vseprisoten. Ob vseh dejavnikih pa velja upoštevati, da je druga generacija tretjo vzgajala na popolnoma drugačen način, kot prva drugo. Druga generacija je potomcem dopuščala svobodno odločitev glede RMS, medtem ko druga generacija te možnosti ni imela. Razprave in informacijska srečanja o RMS in moluški zgodovini so bila organizirana s pomočjo druge generacije. Ustanovili so nove organizacije, kot je na primer *Pemuda RMS* (Mladina RMS), ki je glede vlade RMS zavzela neodvisno stališče, in *Gerakan Mena Muria* (Gibanje Mena Muria), ki je bila prav tako neodvisna, vendar je imela močne vezi z vlado RMS (Smeets in Steijlen 2006, 339–340).

Nizozemska notranja varnostna služba v svojem letnem poročilu iz leta 1995 poroča tudi o ponovni radikalizaciji moluških mladostnikov. Neposredni vzrok za to je bilo dejstvo, da se je v Haagu proslava v spomin na petinštirideseto obletnico razglasitve RMS končala s pretepom s policijo in uničevanjem avtomobilov (Vermeulen in Penninx 2000, 60–62).

Poročilo iz leta 1996 omenja grozilna pisma, poslana indonezijskemu veleposlaništvu, indonezijski letalski družbi Garuda in nizozemski letalski družbi KLM. Čeprav Notranja varnostna služba ni bila prepričana, kdo je poslal grozilna pisma, je morala biti zaradi slednjih – v kombinaciji z nekaterimi radikalnimi izjavami o tem, kako je treba realizirati ideal RMS – še posebej pozorna in v stalni pripravljenosti, ki se kaže tudi v poročilu iz leta 1997. To je rezultat razvoja od leta 1995, ko se je tretja generacija Molučanov začela intenzivneje zanimati za to, kako bi bilo potrebno obuditi ideal RMS. Čeprav so se demonstracije odvijale brez težav, je po vsakoletnem praznovanju ustanovitve RMS prišlo do nekaj primerov uničevanja lastnine. Poročilo iz leta 1998 pa ugotavlja, da se velik del politično motiviranih dejanj ni zgodil na nizozemskih tleh in da mladi Molučani s pomočjo ideala RMS pogosto lažje razvijajo občutek etnične pripadnosti (Offerman 2009, 25).

Mladi svojim staršem celo očitajo, da so jim o vsem tem tako malo povedali. Od takrat je med mladimi zanimanje za zgodovino, običaje in kulturo Molučanov le še naraslo, posledično pa

se knjige o nedavni moluški zgodovini dobro prodajajo. Nagnjenje k temu, da se mladi opremijo z vsemi vrstami moluških simbolov, je še večje. Jakne z grbom RMS ali oznako »Maluku« na rokavih so tako postale stalnica v omarah mnogih mladih Molučanov. Tudi barve zastave RMS je mogoče zaslediti tako rekoč vsepovsod. Prvič po dolgem času so spet ustanavljali razne mladinske politične organizacije. Ali lahko novo zanimanje pomeni, da je želja po samostojni državi v Molučanih ponovno oživela? Ali lahko zopet pričakujemo pobude, kot so bile tiste v sedemdesetih? Strokovnjaki za moluška in nizozemska vprašanja se glede obeh vprašanj nagibajo k nikalnemu odgovoru. Omenjeno vedenje vidijo bolj kot izražanje mladih, ki želijo biti v odnosu do drugih skupin, tako Nizozemcev kot tudi ostalih etničnih manjšin, opredeljeni kot etnična manjšina. Mladina je imela v 90-ih letih drugačne prioritete kot njihovi predhodniki v sedemdesetih letih, saj so bili bolj poslovno usmerjeni in so želeli doseči boljši ekonomski položaj. Navadili so se na socialne dosežke zahodne družbe kot tudi na potrošniško družbo. Mnogi od njih so na lastni koži izkusili, kakšni so življenjski pogoji na manj razvitih Moluških otokih in v Indoneziji, zato tam ne bi želeli ostati dolgoročno. Dogodki na Moluških otokih po odstopu predsednika Suharta Molučanov na Nizozemskem še zdaleč niso pustili ravnodušnih. Sledile so študentske demonstracije na Javi, nasilna dejanja proti Kitajcem v Džakarti, odstop predsednika Suharta in pozivi k reformam. Novica o tem, da so šli moluški študenti tudi na ulice, je s pomočjo interneta in drugih novodobnih medijev dosegla dnevne sobe mnogih Molučanov na Nizozemskem. Ljudje so bili šokirani in zaskrbljeni, ko se je javni bes leta 1985 obrnil tudi proti Molučanom v Džakarti in so ljudi pobijali zaradi tega, ker so bili Molučani. V začetku leta 1999 je nasilje doseglo Moluške otoke, kjer so izbruhnili spopadi med kristjani in muslimani. Občutki sočutja so še vedno prisotni in se kažejo v izjavah solidarnosti, pozivih, da je potrebno preprečiti prenos verskih sporov na Nizozemsko, in dobrodelnih koncertih za »Ambon v stiski«. Hkrati postaja prepad med Molučani na Moluških otokih in tistimi na Nizozemskem vse večji (Vermeulen in Penninx 2000, 60–62).

6.8.2 Mnenja pripadnikov tretje generacije Molučanov glede RMS

V raziskavi (Verkuyten, in drugi 1999) so anketiranci poskušali opredeliti in predstaviti značilno moluško identiteto v razmerju do Molučanov, Nizozemcev in drugih etničnih manjšin, ki živijo na Nizozemskem. V sklopu tega poglavja me zanima predvsem odnos tretje

generacije Molučanov do RMS, zato se bom osredotočila izključno na dele intervjujev, vezanih na to temo.

RMS je zelo pomemben del moluške zgodovine, zato se vsakdo sooča z vprašanjem, kaj to pomeni za posameznike in moluško skupnost.

Sledijo trije deli intervjujev.

Po eni strani je RMS zelo pomembna, ker sta moja babica in dedek vanjo trdno verjela, moji starši pa verjetno verjamejo še danes. Bila sta velika podpornika in bi za njeno vzpostavitev verjetno dala življenje, ampak če na zadevo sedaj pogledamo z racionalnega vidika, sam menim, da ni izvedljiva. Tega preprosto ni mogoče izvesti, ni realno. Ne, ne morem si predstavljati, kako bi kdorkoli lahko to uresničil. Ne, trenutno tega ravno ne podpiram (moški, 20 let).

»RMS je izgubljen primer. Po mojem mnenju niti nima smisla. Seveda moramo spoštovati to, za kar so se borili naši starši, vendar pa sem mnenja, da se za ta cilj nima smisla ponovno boriti. Naš cilj ne bi bil več realen« (moški, 18 let).

Če se ozremo na to, kar se je 25. aprila zgodilo v Haagu, se zdi, da morajo vedno nekaj uničiti, za kar potem krivijo RMS. Ali pa oponašajo svojo babico in dedka ter govorijo stvari, kot na primer: »Da, Nizozemci so nas prevarali.« Mislim, da je to precej omejen pogled na zadevo. Seveda gre točno za to, po drugi strani pa ljudje iz dneva v dan ravno tako ne razglabljajo o vlogi Nemcev [v drugi svetovni vojni]. Sedaj smo tukaj in moramo bodisi ostati bodisi se vrniti, ne pa več nabijati o isti stvari (moški, 22 let).

Ideal RMS je bil predstavljen zlasti kot nekaj, k čemur so stremele predhodne generacije. Eden izmed sogovornikov je povedal: »Seveda, spadam v tretjo generacijo Molučanov in imam na RMS drugačen pogled. Na primer, res ne čutim potrebe po tem, da bi se vrnil nazaj.« Večina intervjuvancev je svoj položaj opredelila v razmerju do Nizozemske. Poudarili so, da so živeli na Nizozemskem in da je tudi njihova prihodnost v tej državi. Čeprav priznavajo pomembnost RMS, imajo do ideala RMS drugačno stališče kot prejšnje generacije.

Vsi intervjuvanci (Verkuyten in drugi 1999, 68) so se strinjali, da je bila preteklost polna krivic, kljub temu pa je večina zaključke, ki zadevajo to temo, omilila.

7 ZAKLJUČEK IN VERIFIKACIJA HIPOTEZE

Na podlagi analiziranega gradiva, ki sem ga obravnavala skozi celotno diplomsko nalogo, lahko potrdim zastavljeno hipotezo, da je bila integracijska politika Nizozemske v primeru Molučanov neučinkovita. Vse do 80-ih let nizozemska vlada na tem področju sploh ni bila aktivna – enako velja za moluško diasporo na Nizozemskem, ki je prav tako kot nizozemska vlada, verjela v čim hitrejšo vrnitev v domovino.

Pri prvi generaciji skoraj ne opazimo integracije, ker večinoma živi v skladu s tradicionalno moluško kulturo in navadami, medtem ko je pri drugi napredek večji, predvsem pri mlajših. Tretja generacija se je najboljše integrirala: delno zato, ker generaciji pripadajo številni otroci mešanih (nizozemsko-moluških) parov. Večina jih ni odrasla v moluških mestnih četrtih, kar je zelo pomembno za stik z Nizozemci. Pri Molučanih je ta stik izboljšal znanje nizozemščine, kar jim je olajšalo dostop do izobrazbe in vstop na trg dela. Ob upoštevanju vseh teh dejavnikov lahko trdimo, da se po 30 letih stagnacije postopek integracije zelo hitro premika naprej.

Posledica nenačrtovane in posledično nezavedne integracije je povzročila tudi vse večji razmik med starejšimi in mlajšimi, toda videti je, da je to cena, ki jo je moluško prebivalstvo pripravljeno plačati za pridobitev enakopravnega statusa v nizozemski družbi.

Postopek integracije je v naslednjih desetih letih tako hitro napredoval, kot je bil prvih trideset let bivanja počasen. Vplival je na vsa področja življenja – tudi na najzasebnejša. To razkriva drugačen odnos do religije, izbire partnerja (hitro je naraščalo število »mešanih« vez) itd.

Moje ugotovitve kažejo, da je bil v primeru Molučanov na Nizozemskem najpomembnejši integracijski faktor čas – medtem ko so čakali bodisi na vrnitev v domovino bodisi na integracijske ukrepe nizozemske vlade, so se nenačrtno in nezavedno integrirali v Nizozemsko družbo.

V diplomski nalogi poskušam odgovoriti na vprašanja:

ali neuspešna integracijska politika vpliva na (re)vitalizacijo ideje o ustanovitvi Republike južnih Molukov (Republik Maluku Selatan), kot je bilo načrtovano leta 1950 v mestu Ambon na Moluških otokih. Kako se je ta politični cilj razvijal v molučanski diaspori na Nizozemskem in, kar je še pomembneje, ali ga tretja generacija Molučanov, ki je odraščala ob koncu 80. in v 90. letih, še vedno podpira? Ali ta generacija Moluške otoke še vedno smatra kot domovino?

Zaradi neuspešne integracijske politike Nizozemske v prvih desetletjih po njihovem prihodu je bila želja po ustanovitvi RMS vseskozi prisotna in močna, pri mlajših generacijah, ki imajo vedno več stika z zahodno družbo in manj s svojimi predniki, pa je ta želja sčasoma zamrla.

Nasilna dejanja iz sredine in konca sedemdesetih let so bila povezana z notranjimi konflikti in razočaranjem mladih nad tem, kako malo napredka so dosegli predniki. Meje so bile premaknjene: najpomembnejše ni bilo več politično vprašanje RMS, ampak socialni problemi, s katerimi se je soočala moluška skupnost na Nizozemskem. Druga generacija je bila glavna žrtev slabih šolskih rezultatov, visoke stopnje dolgotrajne brezposelnosti in zlorabe drog, po drugi strani pa se je od njih pričakovalo, da bodo vse težave rešili. Politično vprašanje so ločili od socialnih problemov in tako postavili temelje za novo moluško identiteto, kjer težnja po RMS ni bila več glavni dejavnik. Ta progresivna vključitev v nizozemsko družbo je bila hkrati tudi izhodišče za nadaljnjo integracijo.

V mladih letih je tretja generacija še čutila neko pripadnost RMS; nosila je njene simbole in se udeleževala srečanj in obletnic, danes pa je zaradi drugačnega načina življenja in ker ne verjamejo več, da je RMS sploh izvedljiva, podpora ideji o ustanovitvi RMS upadla. Podpora RMS tretje generacije torej ni več vezana na razvoj identitete, temveč predstavlja željo in vizijo za svobodne Moluške otoke.

Zaključimo lahko, da se je dojemanje RMS tretje generacije med odraščanjem spreminjalo – v mladosti so ta politični ideal potrebovali za izoblikovanje osebnosti in občutek pripadnosti, danes pa je RMS, ki je še vedno del njihove identitete, zaradi večje vključenosti tretje generacije v nizozemsko družbo, postal zgolj zgodovinski simbol Molučanov na Nizozemskem. Mislim, da je večina Molučanov bolj osredotočena na svojo prihodnost na Nizozemskem. Kljub zmanjšanju političnih prizadevanj za realizacijo RMS menim, da to najverjetneje ne pomeni hkrati tudi zmanjšanja čustvene vezi do RMS.

Kot je leta 1990 zapisal Bartels (Bartels v Vermeulen in Penninx 2000, 61), je v preteklosti za mnogo Molučanov pot na Ambon vodila preko letališča Schiphol. Skoraj trideset let kasneje pa temu več ni tako; Ambon je mogoče najti po vsej Nizozemski. Vse bolj predstavlja mesto v srcu Molučanov kot pa otok na zemljevidu.

8 LITERATURA

1. Amersfoort, van Hans. 2004. The Waxing and Waning of a Diaspora: Moluccans in the Netherlands, 1950-2002. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 30 (1): 151–174.
2. Barle, Darja. 2002. *Migracije v luči širitve Evropske unije*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
3. Bartels, Dieter. 1989. *Moluccans in Exile. A struggle for Ethnic Survival*. Leiden: Center for the Study of Social Conflicts, Faculty of Social Sciences, University of Leiden (and) Moluccan Advisory Council.
4. --- 1990. *From Black Dutchmen to White Moluccans: Ethnic Metamorphosis of an East-Indonesian Minority in the Netherlands*. Dostopno prek: <http://www.nunusaku.com/pdfs/r3c.pdf> (4. julij 2016).
5. Bešter, Romana. 2003. *Migracijska politika Slovenije in EU: Primerjava zakonodaje, strateških dokumentov in priporočil, s poudarkom na integracijski politiki*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
6. --- 2006. *Integracijska politika – politika integracije imigrantov: teoretični model in študija primera Republike Slovenije*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. --- 2007. Integracija in model integracijske politike. V *Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo*, ur. Miran Komac, 105–134. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
8. Bruquetas-Callejo, Mariá, Blanca Garces-Mascarenas, Rinus Penninx in Peter Scholten. 2007. *Policymaking Related to Immigration and Integration. The Dutch Case*. Dostopno prek: <http://www.mighealth.net/nl/images/8/8c/Brus.pdf> (3. julij 2016).
9. CBS – Centraal Bureau voor de statistiek. 2016. *Population; key figures*. Dostopno prek: [http://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=slen&pa=37296eng&d1=a&d2=0,10,20,30,40,50,60,\(l-1\),l&hd=160114-1555&la=en&hdr=g1&stb=t](http://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=slen&pa=37296eng&d1=a&d2=0,10,20,30,40,50,60,(l-1),l&hd=160114-1555&la=en&hdr=g1&stb=t) (5. julij 2016).

10. Council of Europe. 2008. *Report submitted by the Netherlands pursuant to Article 25, paragraph 1 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities*. Dostopno prek: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008b17e> (17. avgust 2016).
11. Crosby, Joël E. 2016. *Temporary stay became permanent. 65 Years of Moluccans in the Netherlands*. Dostopno prek: <http://www.joelecrosby.com/> (3. julij 2016).
12. Demmers, Jolle. 2007. New Wars and Diasporas: Suggestions for Research and Policy. *Journal of Peace Conflict & Development* (11): 1–26.
13. Duyvendak, Jan Willem in Peter Scholten. 2010. The Invention of the Dutch Multicultural Model and its Effects on Integration Discourses in the Netherlands. *Perspectives on Europe* 40 (2): 39–49.
14. --- 2012. Deconstructing the Dutch multicultural model: A frame perspective on Dutch immigrant integration policymaking. *Comparative European Politics* 10 (3): 266–282.
15. Encyclopaedia Britannica. 2016a. *Linggadjati- Agreement- Netherlands- Indonesia (1946)*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/event/Linggadjati-Agreement> (5. julij 2016).
16. --- 2016b. *Mohammad Hatta- Indonesian Politician*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/biography/Mohammad-Hatta> (5. julij 2016).
17. --- 2016c. *Moluccas, Islands Indonesia*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/place/Moluccas> (30. junij 2016).
18. --- 2016č. *Sukarno- President of Indonesia*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/biography/Sukarno> (5. julij 2016).
19. Entzinger, Han, Peter Scholten in Stijn Verbeek. 2011. *Country context paper – The Netherlands*. Dostopno prek: http://www.compas.ox.ac.uk/media/PR-2011-AMICALL_Context_Netherlands-1.pdf (5. julij 2016).
20. Entzinger, Han. 2015. *Forty years of Dutch Integration Policy: Rhetoric and Reality*. Dostopno prek: <http://councilforeuropeanstudies.org/critcom/forty-years-of-dutch-integration-policy-rhetoric-and-reality/> (8. junij 2016).
21. Ersanilli, Evelyn. 2007. *Country profile »the Netherlands«*. Dostopno prek: <http://www.focus-migration.de/index.php?id=2644&L=1> (5. junij 2016).
22. Fumerton, Mario. 2013. *Dealing with terrorism. How the Dutch government framed terrorism in the 1970s and the 2000s*. Dostopno prek: <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/277863> (5. julij 2016).

23. International Organization for Migration. 2003. *Managing Migration Challenges and Responses for People on the Move*. World migration. Dostopno prek: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2003_1.pdf (1. junij 2016).
24. --- 2004. *Integracijski pristopi*. Ljubljana: Mednarodna organizacija za migracije.
25. Janse, Ronald. 2005. Fighting terrorism in the Netherlands; a historical perspective. *Utrecht Law Review* (June): 55–67.
26. Jazbec, Franci. 2012. *Upravno-sistemski vidiki migracijske politike v Sloveniji*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
27. Južnič, Stane. 1993. *Identiteta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. Kejžar, Barbara. 2004. *Analiza imigracijskih politik Evropske unije in Slovenije s poudarkom na integracijski politiki*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
29. Klinar, Peter. 1976. *Mednarodne migracije. Sociološki vidik mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi družbami*. Maribor: Založba Obzorja.
30. Koopmans, Ruud. 2007. *Good Intentions Sometimes Make Bad Policy: A Comparison of Dutch and German Integration Policies*. Dostopno prek: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.569.2062&rep=rep1&type=pdf> (26. avgust 2016).
31. Lucassen, Jan in Rinus Penninx. 1997. *Newcomers. Immigrants and Their Descendants in the Netherlands 1550–1995*. Amsterdam/Gouda: Het Spinhuis.
32. Medved, Felicita. 1998. Izhodišča za oblikovanje politike priseljevanja Republike Slovenije. *Poročevalec DZ XXXIV* (38): 9–77.
33. Mesić, Milan. 2002. *Međunarodne migracije: tokovi i teorije*. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za sociologiju, Societas.
34. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. 2016a. *Organizacija združenih narodov*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/organizacija_zdruzenih_narodov/ (1. julij 2016).
35. --- 2016b. *Mednarodna organizacija za migracije*. Dostopno prek: <http://zeneva.predstavnistvo.si/index.php?id=2485> (3. julij 2016).
36. NATO. 2016. *North Atlantic Treaty Organization - Organizacija Severnoatlantske pogodbe*. Dostopno prek: <http://brussels.mission.si/index.php?id=3010> (5. julij 2016).
37. Offerman, Ninke Daniëlla. 2009. *One People, One Flag. A qualitative research on the contemporary meaning of the RMS and the homeland orientation among Moluccans: a third generation perspective*. Dostopno prek: <http://dspace.library.uu.nl:8080/handle/1874/36721> (12. junij 2016).

38. Oostindie, Gert. 2011. *Postcolonial Netherlands. Sixty-five years of forgetting, commemorating, silencing*. Dostopno prek: www.oapen.org/download?type=document&docid=391771 (13. junij 2016).
39. Penninx, Rinus. 2005. *After the Fortuyn and van Gogh murders: is the Dutch integration model in disarray?* Dostopno prek: http://www.cicerofoundation.org/pdf/lecture_penninx.pdf (25. junij 2016).
40. Roter, Petra. 2005. Integracija. V *Percepcije slovenske integracijske politike*, ur. Miran Komac in Mojca Medvešek, 199–206. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
41. Scholten, Peter in Ronald Holzhaacker. 2009. Bonding, bridging and ethnic minorities in the Netherlands: changing discourses in a changing nation. *Nations and Nationalism* 15 (1): 81–100.
42. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2000. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
43. Smeets, Henk in Fridus Steijlen. 2006. *In Nederland gebleven: de Geschiedenis van Molukkers 1951–2006*. Amsterdam: Bakker.
44. Solak, Özge. 2006. *Immigration & integration Sweden, Netherlands and Denmark*. Dostopno prek: [http://www.bth.se/tks/esp.nsf/\(WebFiles\)/22571B812EC0F7D0C12571730031A5D8/\\$FILE/ozgeso_thesis.pdf](http://www.bth.se/tks/esp.nsf/(WebFiles)/22571B812EC0F7D0C12571730031A5D8/$FILE/ozgeso_thesis.pdf) (2. junij 2016).
45. Steijlen, Fridus. 1991. An unexplored history: Natioanlism among Moluccans in the Netherlands, 1951–1990. *Cakalele* 2 (1). Dostopno prek: <http://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstream/10125/4082/1/UHM.CSEAS.Cakalele.v2.No1.Steijlen.pdf> (1. julij 2016).
46. United Nations – UN. 2016a. *History of the United Nations*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/index.html> (1. julij 2016).
47. --- 2016b. *International Migration Report 2015*. New York. Dostopno prek: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf (1. julij 2016).
48. Veenman, Justus. 1994. *The social integration of Moluccans*. Rotterdam: Koninklijke Vermande/Institut voor Sociologisch-Economisch Onderzoek.
49. Veldhuis Tinka M. in Titia van der Maas. 2011. Immigration and integration in the Netherlands: From multiculturalism to assimilation? V *Interculturalism. Emerging societal models for Europe and its Muslims*, ur. M. Emerson in T. Choudhury, 28–54. Dostopno prek: <http://icct.nl/people/ms-tinka-m-veldhuis-msc-research-fellow/> (7. julij 2016).
50. Verbinc, France. 1991. *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

51. Verkuyten, Maykel, Sofie Van de Calseijde in Wieger De Leur. 1999. Third-generation South Moluccans in the Netherlands: the Nature of Ethnic Identity. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25 (1): 63–79.
52. Verlič Christensen, Barbara. 2002. *Evropa v precepu med svobodo in omejitvami migracij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
53. Vermeulen, Hans in Rinus Penninx. 2000. *Immigrant integration: The Dutch case*. Amsterdam: Het Spinhuis.
54. Voort, van der Hieke. 2014. *The History of the Moluccans in the Netherlands: a Contested Past? The Relationship Between the Dutch Government and the Moluccan community 1951-1991*. Dostopno prek: www.dare.uva.nl/document/609898 (1. julij 2016).
55. Wagtendonk, van Jamie. 2008. *The First Modern Diaspora Community In the Netherlands: Lessons from the Moluccan Experience*. Dostopno prek: http://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1045&context=isp_collection (3. junij 2016).
56. Wikipedia.org. 2016a. *Allochtoon*. Dostopno prek: <https://en.wikipedia.org/wiki/Allochtoon> (6. junij 2016).
57. --- 2016b. *Museum Maluku*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Museum_Maluku (6. junij 2016).
58. --- 2016c. *Johan Manusama*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Johan_Manusama (14. junij 2016).
59. --- 2016č. *Royal Netherlands East Indies Army – Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL)*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Netherlands_East_Indies_Army (4. junij 2016).
60. --- 2016d. *Nizozemska vzhodnoindijska družba – Verenigde Oostindische Compagnie – VOC*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Dutch_East_India_Company (20. junij 2016).
61. Wittermans, Tamme. 1991. *Social Organization among Ambonese Refugees in Holland*. Amsterdam: Het Spinhuis.

PRILOGE

Priloga A: Zemljevid otočja Južnih Molukov (obarvani otoki).

Vir: Offerman (2008, 65).

Priloga B: Število prebivalcev na Nizozemskem, delež postkolonialnih in nezahodnih skupin, 1960–2008.

	1960	1970	1980	1990	2000	2008
Skupno število prebivalcev	11.4 milijona	13.0 milijonov	14.1 milijona	14.9 milijona	15.90 milijona	16.4 milijona
INDO-NIZOZEMCI						
Skupaj				404,200A	403,900A	458,000B
1. generacija	203,000A	204,000A		140,000A	138,900A	179,000B
2. generacija				264,000A	265,000A	280,000B
MOLUČANI						
Skupaj		25,900C	35.200C			42,349
1. generacija						pribl. 10,000
2. generacija						32,349
SURINAMCI						
Skupaj	12,900A	28,985D	157,091	232,776	302,514	335,799#
1. generacija			126,107	158,772	183,249	185,284
2. generacija			30,974	74,004	119,265	150,515
ANTILCI						
Skupaj	pribl. 2,500D	13,630	40,726	76,552	107,197	131,841#
1. generacija			29,515	54,881	69,266	78,968
2. generacija			11,211	21,671	37,931	52,873
MAROČANI						
Skupaj	pribl. 100 E	17,400E	69,464	163,458	262,221	335,127#
1. generacija			57,502	112,562	152,540	167,063
2. generacija			11,962	50,896	109,681	168,064
TURKI						
Skupaj	pribl. 100E	23,600E	112,774	203,647	308,890	372,714#
1. generacija			92,568	138,089	177,754	194,556
2. generacija			20,206	65,558	131,136	178,158

Nizozemski statistični urad (CBS), razen če je navedeno drugače:

- Nicolaas & Sprangers, »Buitenlandse migratie«, 38, 40, 44; vključno z b.
- Vključuje Molučane. Beets et al., *Demografische geschiedenis*, 79-82, Beets, Van Imhof & Huisman, »Demografie«, 58 (458.000 Indische Nederlanders, 2001), Nicolaas & Sprangers, »Buitenlandse migratie«, 38, 40, 44. Razlog za navidezno rast med letoma 2000 in 2008 je v različnih definicijah.
- Penninx, Schoorl & Van Praag, *Impact*, 19.
- Oostindie & Klinkers, *Knellende koninkrijksbanden*, II, 225.
- Blok, *Bruggen bouwen*, 61.

* Iz vseh šestih otokov (nekdanjih) Nizozemskih Antilov; velika večina jih je s Curaçaa.

Ocene Nizozemskega statističnega urada za tretjo generacijo: 22.000 surinamskega porekla, 9.300 antilskega porekla, 3.100 maroškega porekla in 5.000 turškega porekla.

Vir: Oostindie 2011, 31.

Priloga C: Moluška taborišča in stanovanjska naselja na Nizozemskem leta 1965.

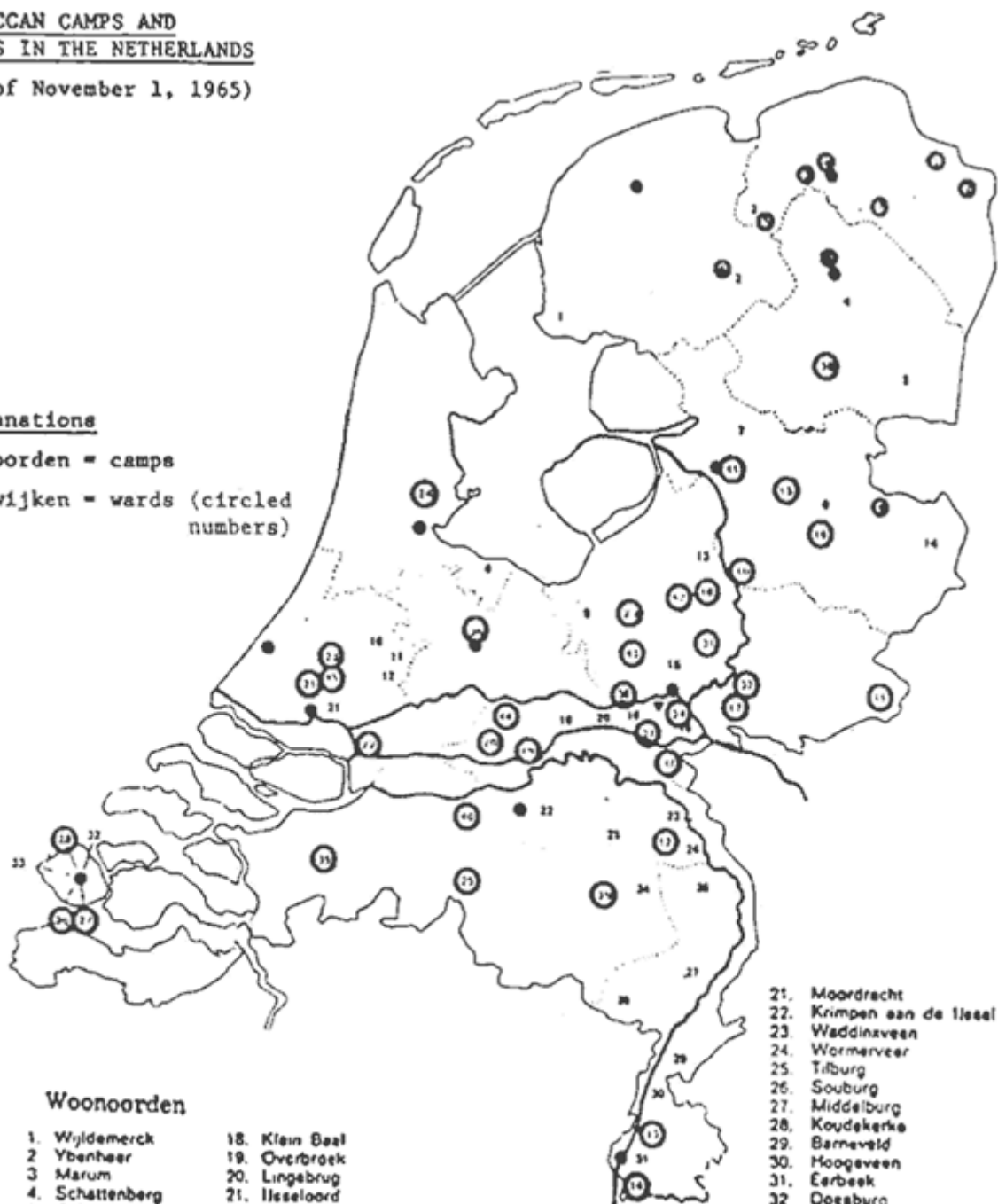
MOLUCCAN CAMPS AND WARDS IN THE NETHERLANDS

(as of November 1, 1965)

Explanations

woonoorden = camps

woonwijken = wards (circled numbers)

Woonoorden

1. Wijdmerck	18. Klein Baal
2. Ybenheer	19. Overbrök
3. Marum	20. Lingebrug
4. Schattenberg	21. IJsseloord
5. Geesbrug	22. Lunetten
6. Laerbrug	23. Canapum
7. Conrad	24. Oude Molen
8. Almere	25. Donzel
9. De Biezen	26. Vierlingsbeek
10. Kazerne	27. Blerick
11. Singel	28. Tongelroy
12. Utrechtse Straatweg	29. Montfort
13. Vaassen	30. Op de Loop
14. Vossenbos	31. Rijckholt
15. Gofflinks	32. Middelburg
16. De Heer	33. Vliegveld Soestburg
17. Snodenhock	34. Vinkwater

De omlijnde cijfers geven de woonwijken aan:

1. Appingedam	11. Winterswijk	36. Brakelen
2. Delfzijl	12. Cuyck	37. Hatert
3. Hoogkerk	13. Geleen	38. Bemmel
4. Groningen	14. Heer	39. Helmond
5. Marum	15. Nijverdal	40. Waalwijk
6. Oosterwolde	16. Rijssen	41. Zwolle
7. Hoogeveen	17. Zevenaar	42. Apeldoorn
8. Assen	18. Teuge	43. Lunteren
9. Almelo	19. Tiel	44. Culemborg
10. Deventer	20. Loerdam	45. Alphen a/d Rijn